

1 Ɔwɔɛ gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyɔɔ naa sa Korinto abi

Afwaala

¹ Ɔwɔɛ numu lu me, Pɔɔli mu nu lbwaare bɔla mu kebiti su tu me, fɛɛ n ba waa Yesu Krisito osunpu, ye anɛ birisa Sositini ase.

² An kyɔɔ kɔmu an sa fane Krisito kubu mu nu fan bu Korinto kade to, fane mu nu Yesu tu ba waa mu lee, nu fan ba biliŋi lbwaare asa, taa buga ye bamu nu ba bu katɔn kɔmaa numu bee sun anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito, mu nu o gye anaa bamu kpini Ɔnyirɛ mu.

³ Anɛ-Se lbwaare ye anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Pɔɔli ɪ fwaala lbwaare

⁴ Saŋa kɔmaa numu n fwaala lbwaare n sa fane lu kabwaala mu nu o bɔla Yesu Krisito su taa sa fane mu. ⁵ Kpalɔ fɛɛ fan maa bu Yesu Krisito to su mu, fan dan kutɔ kɔmaa numu to lu fane katɔwe ye fane kinyi to. ⁶ Lu fɛɛ Yesu Krisito asɔn mu nu an lee towe fane mu ɪ kyina fane to danbirasa. ⁷ Imu su fan man pan lbwaare Kayaayu kakeɛ mu kubu, fɛɛ fan maa te fan gyoo saŋa mu nu lbwaare ii biti o ba lee anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito kaapu mu. ⁸ Mu ii biti o waa fane ɔɔn to kanɔn naa fuɔ okaa, ke fane n-yu su ɪ man nye alibi aku, kake mu nu anɛ-Nyirɛ Yesu Krisito ii biti o bwii ba mu. ⁹ lbwaare mu nu o tu fane ye fan naa

mu-bii Yesu Krisito mu fan ba waa kikyemine okon mu, mu i gye omu nu ee towe nu o mee lu umu kamaa.

*Krisito kubu mu
to nbarige to asin*

¹⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana, n su ane-Nyiripe Yesu Krisito kitu, n kule fane fee, fane kpini fan towe kyula abaa, ke nbarige to ku i man ba fane to. Ke fan waa konu kulun fane nfere to ye kutu kumaa numu to. ¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, Kilowe kikaara su abi aku ba ba towe me ye, nluu i bu fane nsana. ¹² Kutu mu nu n towe mu i gye ye fane to oku u towe ye, "N buu Pooi." Nu oku mo ye, "Mee me n buu Apolosi", nu onumu mo ye, "Mee me n buu Pita." Nu oku gbaa ye, "Mee me n buu Krisito nu."

¹³ Ba barige Krisito to waa kubu-kubu nin abee? Pooi nu ba da oyu laasa su sa fane abee? Abee Pooi kitu to nu ba gye fane lbwaare kekyugye? ¹⁴ N su afwaala n sa lbwaare fee n maa man gye fane oku lbwaare kekyugye, amoo Krisipu* maa Gayusi nkun nu n gye. ¹⁵ Imu su oku mee taale towe ye me kitu to nu ba gye mu lbwaare kekyugye. ¹⁶ N bila n nyinji fee n maa gye Sitefen maa mu kikaara su abi lbwaare kekyugye. Inumu kamaa mu, n mee bila nyinji fee n gye oku. ¹⁷ Lu fee Krisito man sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugye. Amaa o sun me nin ye n ba towe asin danbirasa

---

* **1:14** 1:14 Ba kyuroo waa Asunpu 8:18 ye Krisipu numu koolo Onyiripe Yesu gyii, nu ba gye mu lbwaare kekyugye Korinto kade to.

mυ sa asa, nu ι man gye nyimisa kanyaasin nu n su n towε, ke ι naa ba fεε Krisito kelewu mu nu o wu oyu laasa su asin mu ι pan umu olon.

*Krisito ι gye lbwaare olon
ye kanyaasin*

¹⁸ Krisito oyu laasa mu su kelewu asin mu, ι gye amelensi-sin sa bamu nu ba bu kemuuri okpa su mu. Amaa anε mu nu lbwaare u molige mu, asin manja ι gye lbwaare olon mu. ¹⁹ Lu fεε lbwaare towε Asinkyan yilasa mu to ye, “N biti n nyita anyaasipu kanyaasin, ke n yege anyipu kinyi ι waa kivan.”

²⁰ Nu ι gye kanan bire mu dulinyaa numu to onyaasipu bu fine? Nu owule-nyipu bu fine? Abεε okapupu bilisa ase mu bu fine? lbwaare man kaapu fεε dulinyaa numu to kanyaasin gye amelensi-sin mu ase nin abεε? ²¹ Lu mu lbwaare kanyaasin mu to mu, o ηmina yila fεε, dulinyaa asa ba mεε taale bola bamu kanyaasin su bu mu. Amaa ι gye lbwaare kipire su fεε, o bola asin mu nu asa bεε ku fεε ι gye amelensi-sin mu nu an towε fale mu su molige bamu nu bεε koolε bee gyii mu. ²² Asin mu ι gye amelensi-sin sa bamu, lu fεε Gyiwu abi bεε ku bee biti asin kyinkyinsa, nu Giriki abi moo bεε ku bee biti kanyaasin. ²³ Amaa anεne bire an towε Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu su asin, nu umu ι gye asin mu nu ii tii Gyiwu abi okpa, nu ba mεε koolε bee gyii, nu ι bila ι gye amelensi-sin sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. ²⁴ Amaa bamu nu lbwaare tu ba kamolige mu to bire, be gye Gyiwu abi nin oo, ba man gye

Gyiwu abi† nun oo, asin mu nu i bu to i gye ye Krisito i gye lbwaare olon ye lbwaare kanyaasin. ²⁵ Lu fee lbwaare amelensi-sin mu i kyɔ nyimisa kanyaasin, nu lbwaare kapɔɔse i su olon i kyɔ nyimisa olon.

²⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nyinji kanan mu nu fan daa fan du pɔyi nu lbwaare tu fane ba kamolige mu to mu. Kanan sana mana nyimisa ansi su mu, fane to gberɛɛ ku i gye anyaaɛnpu, nu gberɛɛ ku i gye alɔnpu, nu gberɛɛ ku i lu kuwura-gyii kebunɔ. ²⁷ Amaa ato mu nu dulinyaa asa bɛɛ ku ye i gye amelensi-sin mu, umu nu lbwaare lee taa gyila dulinyaa to anyaaɛnpu ipeeli. Nu ato mu nu i man bulɔn dulinyaa numu to mu, umu nu o bila taa gyila umu nu i bulɔn mu ipeeli. ²⁸ Nu ato mu nu dulinyaa asa bɛɛ ku kɛyan, nu ba man taa tu sehn, nu bɛɛ ku ye i man su tɔnɔ mu, umu nu lbwaare taa ŋaabaa ato mu nu dulinyaa asa bɛɛ ku fee i gye ato kpare mu, ²⁹ ke nyimisa ku o man nye kaapu mu n-yu lbwaare ase. ³⁰ Lu fee lbwaare i yege nu anaa Yesu Krisito an waa kukulɔn, nu lbwaare waa Krisito nu o baa o gye ane kanyaasin wuya. Nu mu su nu lbwaare wu fee ane ikpa i kyiigi, nu ane i gye mu asa kyɛkyɛ, nu a nye kamolige. ³¹ Imu su fee kanan mu nu ba kyɔɔ waa Asinkyan yɛlasa mu to mu ye,
 “Ɔkumaa mu nu ee biti o kaapu mu n-yu mu, o kaapu mu n-yu lu kutɔ mu nu ŋnyɛɛ waa mu su.”

† **1:24** 1:24 Pɔɔl tu bamu nu ba man gye Gyiwu abimu ye Giriki abi.

2

Yesu Krisito kelewu oyu laasa su mu asin

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n maa ba fane ase ba lee lbwaare kesintin asin mu towe fane mu, n man taa konɔ to okon abee kanyaasin kibansa nin ba towe fane. ² Lu fee n waa me nfere saha mu nu n bu fane ase mu fee, n mee biti n bila bu asin aku towe tii Yesu Krisito, ye mu kelewu mu nu o wu oyu laasa su mu nkon. ³ N maa ba fane ase mu, n taa kuroose ye kufuu ye kikykyaa gaa nin ba. ⁴ Me asin towe sa ye me abwaaresin kitowe mu to mu, n man taa nyimisa kanyaasin pupole fane, amaa lbwaare Kayaayu mu i lee mu olon mu kaapu fane. ⁵ Saamu, fane kikole-gyii ki mee ye ki baa ki gyan nyimisa kanyaasin su, amaa ki baa ki gyan lbwaare olon su.

Lbwaare kanyaasin

⁶ Inumu kpini gbaa mu, an towe kanyaasin asin an sa bamu nu ba tee dan kikole-gyii mu to mu, man gye dulinyaa numu to kanyaasin, abee kumu alonpu kanyaasin mu nu bamu olon mu ii biti i ba fub okaa mu. ⁷ Amaa kanyaasin asin mu nu an towe fane fale i gye lbwaare kanyaasin baalasa, mu nu o wula njina yla ye ee biti o taa kanyaasin manja bunyaa ane, poyi nu o piili dulinyaa mu. ⁸ Nu dulinyaa numu to alonpu mu to oku man taale bu kanin kanyaasin manja, nu ba daa bu nin, naafoo ba man din da Onyiripe bunyaa wuya mu oyu laasa su. ⁹ Amaa i du nin fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to mu ye,

“Kuto mu nu oku ansi i man pu wu,
 nu asu i man pu nu,
 nu oku man pu fe umu nfeere mu,
 i gye kuto mu nu lbwaare loho yila sa bamu nu
 bee biti mu mu.”

¹⁰ Amaa lbwaare bola mu Kayaayu su lee mu kanyaasin baalasa mu kaapu ane. lbwaare Kayaayu mu u meege kuto kumaa numu to ee ku, halu lbwaare asin mu nu i gye mu oto to asin nu i baala mu gbaa. ¹¹ Oku mee taale bu nfeere mu nu oku u fe, amoo mu gbaa-gbaa mu. Kanin manja nu oku mee taale bu lbwaare nfeere, amoo mu gbaa-gbaa mu Kayaayu mu nkun. ¹² Man gye dulinyaa numu to kayaayu nu lbwaare taa sa ane, amaa Kayaayu mu nu ki lu lbwaare ase mu, nu an nye, ke a taale nu ato mu nu lbwaare taa kee ane mu kase. ¹³ Imu su man gye nyimisa kanyaasin asin kaapusa nu an su an towe fane. Amaa i gye asin mu nu Kayaayu mu kaapu ane, fee kanan mu nu an lee Kayaayu to asin mu kase an kaapu bamu nu ba su Kayaayu mu. ¹⁴ Amaa osa kumaa mu nu o man su lbwaare Kayaayu mu, mee ye o taale koole ato mu nu u lu lbwaare Kayaayu mu ase mu kyula. Asin mu i gye amelensi-sin sa osa mu, o mee ye o taale nu umu kase, lu fee lbwaare Kayaayu mu nkun u yege nu asa bee nu umu kase. ¹⁵ Nu osa mu nu o su lbwaare Kayaayu mu bire, ee taale meege kuto kumaa to wu umu to, amaa mu gbaa-gbaa mu lee bire, oku mee taale meege umu to wu sehn. ¹⁶ I du nin fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to mu ye, “Animu i taale bu Onyiripe lbwaare nfeere?”

Nu anımbu i taale tawe waa mu?"
Amaa aneene bure an fe nfeere kanan mu nu
Krisito u fe mu.

3

*Krisito i gye omu nu okumaa numu
o buu*

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n man taale tawe fane ase fee bamu nu ba su lbwaare Kayaayu mu. Amaa n tawe fane fee bamu nu bamu nfeere i gyan dulinyaa ato su, abee bamu nu ba man puta dan Krisito kikoolle-gyii mu to. ² Kanin su man gye agyito budusa nu n taa sa fane, amaa kinyapu-kyu nu n taa sa fane. Lu fee kanin sana manja mu, fan man puta dan fubu agyito manja kigyii, nu halu ba lu ndaga gbaa mu fan man puta fubu umu kigyii. ³ Lu fee fane nfeere i san i gyan dulinyaa ato su. Kayu-basa ki maa bu fane to, nu fen ko ye abaa mu, u mee kaapu nin fee fane nfeere i san i gyan dulinyaa ato su abee? Inumu u kaapu nin fee fen san fen waa fee kanan mu nu dulinyaa asa bee waa mu. ⁴ Nu fane to oku u tawe ye, "N buu Pooi." Nu oku mo u tawe ye, "N buu Apolosi nin." Inumu i mee kaapu nin fee fen san fen du fee dulinyaa asa nin abee?

⁵ Inumu kpini mu, anımbu i gye Apolosi? Nu me, Pooi i gye anımbu? An gye lbwaare ayaafole nin, nu fan bola ane su ba koolle Yesu gyii. Ane okumaa numu waa mu kusun fee kanan mu nu Onyiripe Yesu taa sa mu ye o waa mu. ⁶ Me i duu, nu Apolosi mo i worige su nkyu, amaa lbwaare i yege nu ki koyi dan. ⁷ Imu su omu nu ee duu, ye omu nu ee worige su nkyu mu, bamu asin

man tiri, amaa lbwaare asun i tiri, lu fee mu u yege nu ato duusa mu u dan. ⁸ Osa mu nu ee duu ye omu nu ee wurige su nkyu mu kpini bee waa kusun kulon nun. Nu bamu okumaa numu ii biti o nye mu kukoka, lu kanan mu nu o waa mu kusun mu su. ⁹ Lu fee ane kpini an buga nun an waa lbwaare kusun. Nu fen du nun fee lbwaare kudoo, nu fen bila fen du fee lbwaare obu.

¹⁰ Lu lbwaare kabwaala mu nu o taa bwaala me su mu, n du nun fee opoyi onyipu mu nu o yii obu kase, nu oku u poyi ee gyaga kumu su. Amaa okumaa o baa o da su kanan mu nu ee poyi ee gyaga su. ¹¹ Lu fee oku mee bila taale yii opore gyankpaasa, tii kumu nu lbwaare wola yii mu su, nu kumu i gye Yesu Krisito. ¹² Aku bee biti ba taa suwa, abee gbite abee abuu mu nu i su ogyalin abee iyu abee afitiri abee afatee poyi gyaga opore gyankpaasa mu su. ¹³ Okumaa numu kusun mu nu o sun sa lbwaare mu, ii biti i lu ifuli. Lu fee Krisito kake lala mu nu ee biti o bwii ba mu, ii biti i lee okumaa numu kusun kudubi kaapu. Fulon ii biti o ba lee okumaa numu kusun kaapu, ke i kaala kusun mu nu okumaa numu waa sa lbwaare mu, o dan ku. ¹⁴ Nu fulon mu man kan taale nyita oku kapoyi mu nu o poyi gyaga su mu, mu ii biti o nye kukoka. ¹⁵ Amaa okumaa mu nu fulon mu dee mu kusun mu bire, o sun foyi numu. Nu mu gbaa-gbaa mu bire ee biti o nye kamolige, amaa ii biti i baa i du nun fee maa sile lu fulon to.

¹⁶ Abee fan man nyi ye fane gbaa-gbaa fane i gye Kabwaare-sunkpa aye mu, nu lbwaare Kayaayu mu te fane to abee? ¹⁷ Imu su nu oku kan nyita Kabwaare-sunkpa aye mu,

Ibwaare gbaa ii biti o nyita mu, lu fee Kabwaare-sunkpa aye mu nu ki gye Ibwaare lee mu, ki gye kyirekyire nin, nu fane i gye kanin Kabwaare-sunkpa aye mana.

¹⁸ Oku i gye oku o man pina mu n-yu. Nu fane to oku kan ee fe nfeere fee o gye onyaasinpɔ dulinyaa asa ansi su mu, i dagaa maa waa mu n-yu fee omelensipu, ke o nye bilini onyaasinpɔ gbaa-gbaa. ¹⁹ Lu fee dulinyaa numu to kanyaasin gye amelensi-sin Ibwaare ase. I du nin fee kanaan mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye, "Anyaasinpɔ mu, bamu kanyaasin awaasa mu to nu Ibwaare su ee kitaa bamu." ²⁰ Nu ba bila kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ntin ku ye, "Onyiripe nyi fee anyaasinpɔ mu nfeere i maa gye kyan." ²¹ Imu su oku i gye oku, o man taa mu n-yu tuɔ nyumisa su ke o kaapu mu n-yu, lu fee kutɔ kumaa numu gye fane lee nin. ²² Nu me Pɔɔli nin-oo, abee Apolosi nin-oo, abee Pita nin-oo, abee dulinyaa numu nin-oo, abee nkpa nin-oo, abee lewu nin-oo, abee nbuɔnbu nin-oo, abee oke asin nin-oo, umu kpini i gye fane lee nin. ²³ Nu fane gbaa fane fan gye Krisito lee nin, nu Krisito moɔ gye Ibwaare lee.

4

Krisito asunpu mu kusun sunsa

¹ Kanin su i dagaa fan maa ku ane fee an gye Krisito ayaafɔle, nu Ibwaare taa mu kesintin asin baalasa mu waa ane abaa to ye a lee umu kaapu. ² Nu kutɔ mu nu ki dagaa sa omu nu ba taa asin waa mu abaa mu i gye fee, o buu

mbu-nyiripe mbu asin mbu su. ³ Amaa meeme ase bure, nu fane abee asin ogyipu ku gyii me asin mbu, i man tiri me, me gbaa-gbaa n mee gyii me n-yu su asin. ⁴ Me nfeere to mbu, n man wu asin pwusa ku me n-yu su, amaa i mee kaapu fee n gyii asu. Amoo Onyiripe mbu nkun i gye me asin ogyipu. ⁵ Imu su fan man kan gyii oku asin, bun mbu kupwe, poyi ke kake mbu o fub. Fan gyoo Onyiripe mbu o ba poyi. Ee biti o ba lee kuto mbu nu ki baala kitentenbiri to mbu ba fitila to, ke o lee asa nkolo to asin baalasa ifuli. Kanin sanya manja nu okumaa ii biti o nye kiyin mbu nu i dagaa mbu lu lbwaare ase.

⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, lu fane su nu n taa n maa Apolosi waa sunkaala sa fane, ke fan bila asin towesa mbu nu u towe ye, "Fan man waa asin mbu nu ba kyuroo yila mbu kyun su." Imu i gye ye, fan man kaapu fane n-yu naa yile oku kamaa ke fan kina oku. ⁷ Mine nu fan su nu u kaapu fee fan kyoo asansa? Mine nu fan su nu i man gye lbwaare i sa fane? Nu i kan i gye lbwaare i sa fane imu mbu, mine i waa su nu fen kaapu fane n-yu, fee man gye lbwaare i sa fane?

⁸ Fan tee nye kuto kumaa mbu nu fen biti nun abee? Fan tee ba waa afulee wuya ana nun abee? Fan tee ba biliji awura yege a man gye nun abee? Nu fan daa fan gye awura kesintin to mbu, naafoo i buron gaa ke anaa fane a ba buga gyii kuwura. ⁹ Me ase mbu, i du nun fee lbwaare maa taa ane mbu nu an gye Yesu asunpu mbu, waa asii-amaapu fee bamu nu ba bun bamu kupwe, nu bee biti ba naa moo bamu asa nsana mbu. Nu i du fee an biliji sinku sa kase su asa ye lbwaare nboo ye

dulinyaa kpini. ¹⁰ Krisito sɔ an gye amelensipu, amaa fanɛɛ fanɛ fan gye anyaasɩnpɔ lu Krisito sɔ. Anɛɛnɛ birɛ a man bɔlɔn, amaa fanɛɛ fanɛ birɛ fan bɔlɔn. Asa bɛɛ sa fanɛ bɛɛrɛɛ, nu anɛɛnɛ birɛ ba man taa anɛ tɩ sɛhn. ¹¹ Taa ba fɔv ndaga mɔ, an naa akɔn ye bɔlɔfɔ, nu an bun akyiibi, nu an nye kɩdayɛ libi-libi, nu an man sɔ anɛ gbaa-gbaa kewu-kyɩnasa. ¹² Anɛ gbaa-gbaa anɛ abaa nu an sɔ an sun kusun. Nu ɔkɔ kan tɔwɛ anɛ nnɔ mɔ, an waa mɔ kusee. Nu ba kan nyanla anɛ mɔ, an nye kenyiita an yɩɛ tɔ. ¹³ Nu ba maa saalɛ anɛ mɔ, an nye kenyiita an lɛɛ bamɔ kɔnɔ danbɩrasa. An bilɩji dulinyaa kpini akpaa nu asa bɛɛ kɩ anɛ fɛɛ kɩgyaakpa ba lu ndaga.

¹⁴ N man kyɔrɔɔ ɩnɩmɔ n sa fanɛ n gyila fanɛ ipeeli. Amaa fan maa gye mɛ nbii bitisa sɔ mɔ, nu n da fanɛ amu tɔ. ¹⁵ Halɩ nu fan kan fan sɔ asa fɛɛ ngbɩn kudu nu bɛɛ kaapɔ fanɛ Krisito asɩn mɔ gbaa mɔ, fanɛ-sɛ ana ba man gye adamantɛ. Lu fɛɛ, lu Yesu Krisito sɔ mɔ n ba bilɩji fanɛ-sɛ, lu asɩn danbɩrasa mɔ nu n tɔwɛ sa fanɛ mɔ sɔ. ¹⁶ Imɔ sɔ n kulɛ fanɛ nu n ye fan kase mɛ tɔ. ¹⁷ Lu falɛ sɔ nu n sun Timoti fanɛ asɛ. Nu mɔ ɩ gye mi-bii mɔ nu n biti mɔ asɩn gaa, nu ɔ gye kesintin ogyipu ɔnyɩrɩpɛ mɔ tɔ. Nu mɔ ii biti o be nyɩji fanɛ mɛ ɩkpa mɔ nu n taa n buu Krisito Yesu, nu ɩmaa ɩmɔ nu n kaapɔ Krisito kɔbɔ-kɔbɔ katɩn kɔmaa nɩmɔ mɔ, ɩ waa kɔkɔlɔn.

¹⁸ Fanɛ akɔ fɛn kɔsaa fanɛ n-yɩ fɛn fɛ nfɛɛrɛ fɛɛ, akɔtɔ n mɛɛ bɩla ye n ba bɔɔ fanɛ sɔ. ¹⁹ Amaa nu ɔnyɩrɩpɛ kan kyula birɛ, ɩ mɛɛ ye ɩ kyɛɛrɛɛ

n biti n ba fane ase ke me gbaa-gbaa me n ba wu olon mu nu bamu nu bee kaapu bamu n-yi mu ba so, man gye bamu ntowe nkun. ²⁰ Lu fee lbwaare kuwura-gyii mu man gye asin kitowe, amaa ki gye lbwaare olon mu to ato waasa nin. ²¹ Kimomo nu fen biti n taa ba fane ase? Fen biti fee n taa kokyokyoo nin n ba, abee n taa kebiti ye keyuula ba fane ase?

5

Fan gya okyu bitipu mu lu kubu mu to

¹ Kesintin to, n nu asin lu fane so fee, kakyi abee kanyin biti agyaga-sin kibansa i maa bu fane to. Nu halu bamu nu be mee sun lbwaare gbaa, ba mee waa kanin agyaga-sin mana. Imu i gye ye fane to oku u de ye mu-se mu-ka. ² Mine so nu unumu i bu fane to, nu fen kusaa fane n-yi? I dagaa fan maa boota to, ke fan lee onyin mu nu o sun fale kusun mu lu fane kubu mu to. ³ Halu n maa man bu fane ase kayi-wole to gbaa mu, n bu fane ase kayaayu to. Nu n tee wola bun onyin mana kupwe fee n maa bu fane ase toto mu. ⁴ Nu fan kan gyanje Onyiripe Yesu Krisito kitu to, nu n bu fane ase kayaayu to, nu ane-Nyiripe Yesu Krisito olon mu bu fane ase mu, ⁵ fan lee fale onyin numu lu fane ase sa Sitaane, o nyita mu alibi kayi-wole mu, ke lbwaare o molige mu kala kake mu nu Onyiripe Yesu ii biti o ba mu.

⁶ Fane n-yi kikaapu ki man buron. Fan man nyi fee kife tinsa pii u yege nu bodobodo ii tin?

⁷ Fan lee kife tinsa mu nu ki gye alibi mu lu

fanɛ tɔ, yɛgɛ fan man sɔ ineesi ɩkɔ. Kɛ fan baa fan du fɛɛ bodobodo pɔpɔwɛ mɔ nu ki man sɔ kɩfɛ tɩnsa, fɛɛ kanan mɔ nu n nyi fan maa du mɔ. Lu fɛɛ Yesu Krisito mɔ nu ɔ gye Kanyanɛ nbunɔ kabɔɔpɔ mɔ, lbwaare tɛɛ taa mɔ waa kolonɔ sa anɛ. ⁸ Imɔ sɔ fan yɛgɛ a gyii Kanyanɛ nbunɔ kesu kɔnɔ, kɛ a lɛɛ alibi ye kumu tɔ ɔɔn mɔ nu i du fɛɛ bodobodo mɔ nu ki sɔ kɩfɛ tɩnsa dɩdaa mɔ. Amaa fan yɛgɛ i gyii Kesu kɔnɔ mɔ, fɛɛ asa mɔ nu ba sɔ kɩdanbɩrasa ye kesintin mɔ fɛɛ bodobodo mɔ nu ki man sɔ kɩfɛ tɩnsa mɔ.

⁹ N wɔla kyɔrɔɔ ɔwɔɔɛ sa fanɛ ye, fan man taa fanɛ n-yu bɔga asa mɔ nu ba bɔ kakyu abɛɛ kanyɩn biti kɩgyagaa mɔ tɔ. ¹⁰ N maa tɔwɛ kanɩn mɔ, man gye bamɔ nu be mee sun lbwaare, nu bɛɛ waa kakyu abɛɛ kanyɩn biti kɩgyagaa, ye onsi-payɩ libi abɛɛ bamɔ nu bee yuuri abɛɛ bamɔ nu bɛɛ sun ɩdakpa, nu n dɩye. Naafɔɔ nu ɩ gye ye fan man taa fanɛ n-yu bɔga ye kanɩn asa maɲa bɩɛ, amɔɔ fan lu dulinyaa tɔ kpini-kpini. ¹¹ Amaa kɔtɔ mɔ nu n kyɔrɔɔ n sa fanɛ mɔ ɩ gye ye, fan man taa fanɛ n-yu bɔga ye ɔkɔmaa mɔ nu ɛɛ tu mɔ n-yu ye Krisito obuupu, yɛgɛ ɔ gye akyu abɛɛ anyɩn bitipu, ye onsi-payɩ libi wuya, abɛɛ ɔdakpa osunpu, abɛɛ asa atɩ onyitapu, abɛɛ ɔtabɔɔpɔ, abɛɛ oyɩ. Fan naa ɔsa maɲa fan man bɔga gyii gbaa.

¹² I man gye mi kusun fɛɛ n gyii bamɔ nu ba man bɔ Krisito kɔbɔ mɔ tɔ asɩn, amaa bamɔ nu ba bɔ Krisito kɔbɔ mɔ tɔ mɔ, ɩ dagaa n maa gyii bamɔ asɩn. ¹³ lbwaare ii biti o gyii bamɔ nu ba man tii Krisito kɔbɔ mɔ sɔ asɩn. Amaa fɛɛ kanan mɔ nu ba kyɔrɔɔ waa Asunkyan yɩlasa mɔ tɔ mɔ,

“Fan gya alibi owaapu lu fane to.”

6

Akwɔle-gyipu fan man kan samaa abaa

¹ Nu fane to oku maa mu birisa, Krisito obuupu ba kan nye asin mu, mine i waa su nu ee kpee naa samaa mu asin agyipu mu nu ba man nyi lbwaare mu ase, nu o man taa mu kpee Krisito abuupu mu ase ke ba lɔɔo bamu?

² Fan man nyi ye ane, lbwaare asa ii biti a tale dulinyaa abi? Nu i gye fee ane ii biti a tale dulinyaa abi asin bire, mine i waa su nu fen mee taale lɔɔo fane nsana to asin wuribi? ³ Fan man nyi fee ane, nu lbwaare ii biti o yege a tale mu nboɔ mu? Imu su mine i waa nu fen mee taale lɔɔo abaa ndaga kakyina numu to asin? ⁴ Imu su nu fan kan fan su fale asin fane nsana mu, mine i waa nu fan su fen kpiya asin agyipu mu nu Krisito kubu mu ba man su beere sa bamu mu, ye ba gyii fane asin? ⁵ I man su fane ipeeli? Amoo fan man su onyaasɩpu kulɔn fane to, mu nu ee taale lɔɔo fane wule-wule nsana? ⁶ Amaa fane fane bire, Krisito obuupu u taa mu birisa Krisito obuupu asin ee kpee ee sa bamu nu ba man kwɔle Yesu gyii mu ase.

⁷ Fan maa nye asin nu fen samaa abaa mu, i kaapu nun fee fan tee wula gyii tiye fane kwɔle-gyii to nun. Mine i waa nu odunwura mu mee kyula ye mu asin i man burɔn? Mine i waa nu o mee yege ke ba sisii mu? ⁸ Amaa fane wule-wule Krisito abi fen siisi abaa, nu fen waa fane birisa ana kutɔ mu nu ki man burɔn.

⁹ Fan man nyi ye alibi awaapu mu, ba mee ye ba nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to? Fan man yege oku o pina fane. Lu fee asa mu nu bee waa kakyi abee kanyin biti kigyagaa, ye idakpa asunpu, abee bamu nu bee lu bamu-kuli ana abee bamu-ka ana kamaa, ye anyin mu nu bee de ye bamu burisa ana anyin, ¹⁰ ye ayuu, ye onsi-payi libi wuya ana, ye atabubu, ye bamu nu bee nyita asa atu, ye bamu nu bee pina asa bee gyii mu, fale asa anumu oku mee ye o nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to. ¹¹ Fale nu fane aku fan kyina fan du, amaa nbunbu bure lbwaare fwu fane alibi, nu o lonjo fane yila sa mu n-yu, nu o koolo fane kyula ye fane ukpa i kyigi mu ase lu Onyuripe Yesu Krisito ye ane lbwaare Kayaayu mu su.

*Krisito abi kayi-wule i gye
Kabwaare-sunkpa aye mu.*

¹² Fane to oku i towe ye, "N su okpa fee n waa kuto kumaa numu." I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i buron sa mu. Ngbaa me n taale towe ye, n su okpa fee n waa kuto kumaa numu, amaa n mee ye n waa me n-yu kunye sa kuto ku. ¹³ Fane to oku i towe ye, "Agyito i bu to sa oto, nu oto gbaa bu to sa agyito." I gye kesintin, amaa lbwaare ii biti o nyita umu kpini. Nyumisa kayi-wule ki man bu to sa kakyi ye kanyin biti kigyagaa, amaa ki gye sa Onyuripe nun, nu Onyuripe moo bu to sa kayi-wule. ¹⁴ lbwaare taa mu olon kyinji Yesu lu lewu to, kanin nu ee biti o kyinji ane gbaa ane lu lewu to. ¹⁵ Fan man nyi ye fane n-yu i gye Yesu kayi-wule abaafun

mu abee? Imu su i dagaa fee n taa me n-yu mu nu ki gye Krisito kayu-wule kubaafun mu naa de ye oburokoonu-kyu abee? Afuloo! I mee ye i ba kanin. ¹⁶ Fan man nyi fee okumaa mu nu o taa mu kayu-wule naa buga ye oburokoonu-kyu mu, maa mu ba biliji kayu-wule kulon nin? Lu fee ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye, "Bamu anyo ba biliji kayu-wule kulon nin." ¹⁷ Amaa omu nu o taa mu n-yu buga ye Onyuripe mu, maa mu ba biliji kukulon nin kayaayu to.

¹⁸ Imu su fan sile lu kakyu abee kanyin biti kigyagaa to. Lu fee alibi kumaa mu nu nyimisa i waa mu, i mee waa mu kayu-wule ineesi, amaa nyimisa kumaa mu nu o waa kanyin abee kakyu biti kigyagaa mu, o waa mu gbaa-gbaa kayu-wule alibi nin. ¹⁹ Fan man nyi ye fane kayu-wule i gye Kayaayu Kyurekyure mu kabwaare-sunkpa aye mu? Fan man nyi ye lbwaare i sa fane Kayaayu mana, nu o te fane to? Fan man te fane kuba su, ²⁰ lu fee lbwaare soo fane ogyalin. Imu su fan taa fane kayu-wule waa ato mu nu u sa lbwaare bunyaa.

7

Kekili asin

¹ Nu lu asin mu nu fan kyuroo owule biya me mu su mu, n biti n lee imu kono. I buron fee onyin maa kyina yeye o man mata okyu. ² Amaa lu kakyu abee kanyin biti kigyagaa su mu, i dagaa onyin kumaa numu maa nye mu gbaa-gbaa mu-ka, ke okyu kumaa gbaa o nye mu gbaa-gbaa mu-kuli. ³ Onyin kilipu o kyula maa mu-ka ba

buga ɔdekpa, ke ɔkyu kilipu gbaa o kyula maa mu-kuli ba buga ɔdekpa. ⁴ Lu fee ɔkyu kilipu kayu-wule man bila ki gye mu gbaa-gbaa mu nkɔn lee nin, amaa ki gye mu-kuli gbaa lee nin. Kanin manja nu ɔnyin kilipu gbaa kayu-wule man gye mu nkɔn lee, amaa ki gye mu-ka gbaa lee nin. ⁵ Imu su ɔnyin maa mu-ka ba man kina abaa ase kide kinyin ye kikyɛ. Amɔɔ fan tɔwe kyula abaa ye fan mee ye fan de ye abaa saɲa gberɛɛ, ke fan nye-nye saɲa sa kabwaare-kule. Amaa imu kamaa mu, fan bwii buga de kinyin ye kikyɛ, saamu Sitaane mee nye tuɔ fane to ku, lu fan maa mee taale kita fane n-yu su. ⁶ N maa tɔwe ye ɔkɔmaa ɔ nye mu gbaa-gbaa mu-ka abee mu gbaa-gbaa mu-kuli mu, man gye ye n nyan fane nin, nu i man gye nbara nin ye ɔkɔmaa numu o kili. ⁷ Naafɔɔ n biti fee ɔnyin kɔmaa numu ɔ baa o du fee kanan mu nu n du fale. Amaa nyimisa kɔmaa numu su mu gbaa-gbaa kakɛɛ mu nu Ibwaare taa sa mu, ɔnumu lee kwɛ, nu ɔnumu lee gbaa kwɛ.

⁸ Nbuɔnbu lu bamu nu ba man puɔta kili ye akulapu-kyu mu, n tɔwe bamu fee i buɔɔn sa bamu fee ba maa man kili fee kanan mu nu n man kili mu. ⁹ Amaa nu ba mee ye ba kan taale kita bamu n-yu bire, i dagaa ba maa kili. Lu fee nu ba kili mu, i buɔɔn sa bamu i kyɔ kakyu abee kanyin biti kayalaga ki maa bu bamu to.

¹⁰ Lu bamu nu ba kili mu mɔɔ, n sa fane kɔɔɔ, nu kanin kɔɔsa manja man lu me ase, i lu ɔnyirɔpe Yesu Krisito ase nin. Imu i gye ye ɔkyu kilipu ɔ man kina mu-kuli. ¹¹ Amaa nu ɔ kan kina mu-kuli mu, ɔ man bila kili, amɔɔ o bwii

kpee, ke maa mu-kuli ba naa loṅo abaa. Nu okpa kulun maṅa su onyin gbaa o man kina mu-ka.

¹² Nu asansa mu moo me gbaa-gbaa me i towe unuṣ, man gye Onyiripe. Nu fane Krisito abuuṣu oku kan o su okyui mu nu o man gye okoolɛ-gyipu, nu okyui mu kyula ye maa onyin mu ba kyina mu, onyin mu o man kina mu.

¹³ Nu fane Krisito obuupu okyui kan o su onyin mu nu o man gye okoolɛ-gyipu, nu onyin mu kyula ye maa okyui mu ba kyina mu, okyui mu o man kina onyin mu. ¹⁴ Lu fee okyui mu maa gye okoolɛ-gyipu su mu, lbwaare wu fee onyin mu nu o man gye okoolɛ-gyipu mu, n-yui su i man bila i su ineesi. Kanun maṅa nu onyin mu nu o gye okoolɛ-gyipu su mu, lbwaare wu fee okyui mu nu o man gye okoolɛ-gyipu mu, mu n-yui su i man bila i su ineesi. Nu man gye kanun mu bamu-bii ana bee biti ba baa ba gye ineesi nbii, amaa i maa ba fale su mu lbwaare wu fee ba man su ineesi.

¹⁵ Amaa Krisito obuupu mu nu mu-ka abee mu-kuli mu nu o man gye Krisito obuupu, nu ee biti fee o kina mu bure mu, o yege mu o nate. Nu i kan ba kanun mu, kekili nbara i man ḡmina mu, lu fee lbwaare tu ane nun ye a ba kyina kayui yuuli to. ¹⁶ Fu Krisito obuupu okyui, akuto fu su nu fu-kuli ii biti o bola nye kamolige? Nu fu Krisito obuupu onyin, akuto fee fu su nu fu-ka ii biti o bola nye kamolige?

*Fan kyina kakyina mu nu
fan wola fan mu.*

17 Ɔkɔmaa nɔmɔ ɔ kyaga sɔ kyina kakyina mɔ nu Ɔnyirɛ taa sa mɔ, fɛɛ kanan mɔ nu ɔ wɔla o du pɔyi nu lbwaare tu mɔ ye o be sun mɔ mɔ. Inɔmɔ ɪ gye kɔnɔsa mɔ nu n kaapɔ Krisito kɔbɔ-kɔbɔ mɔ kpini tɔ. 18 Nu ɔnyin mɔ nu ɔ tin mɔ oduu pɔyi nu lbwaare tu mɔ mɔ, ɔ man bun mɔ oduu kilɔpane sɔ, nu ɔnyin mɔ nu ɔ man kan tin oduu, nu lbwaare tu mɔ mɔ, ɔ man tin mɔ oduu. 19 Fɔ tin oduu oo, fɔ man tin oduu oo, man gye umɔ ɪ gye kɔtɔ mɔ nu ki tiri. Amaa kɔtɔ mɔ nu ki tiri mɔ ɪ gye ye fan buu lbwaare nbara mɔ sɔ. 20 Imɔ sɔ ɔkɔmaa nɔmɔ ɔ baa o du fɛɛ kanan mɔ nu ɔ wɔla o du pɔyi nu lbwaare tu mɔ ye o be sun mɔ mɔ. 21 A taa fɛɛ nu fɔ kan fɔ gye kɔnye pɔyi nu lbwaare tu fɔ ye fɔ ba sun mɔ mɔ man yege ɪ tɔɔɔɔ fɔ. Amaa nu fɔ nye ɔkpa mɔ nu fɔ taa kɔɔɔ fɔ n-yɪ birɛ, waa kanɪn. 22 Lu fɛɛ fanɛ ɔkɔmaa mɔ nu ɔ gye kɔnye nu Ɔnyirɛ tu mɔ, nu o be bilɪɪ Krisito obuupu mɔ, Krisito ɪ yege nu ɔ nye mɔ n-yɪ. Nu ɔkpa kulɔn maɲa sɔ, fanɛ ɔkɔmaa mɔ nu ɔ nye mɔ n-yɪ nu Ɔnyirɛ tu mɔ ye ɔ ba waa Krisito obuupu mɔ, gye Krisito kɔnye. 23 Lu fɛɛ Krisito sɔɔ fanɛ kpini ɔgyalɪn, umɔ sɔ fan man gye anye sa asa. 24 Mɛ birisa ana Krisito abuupu, kanan mɔ nu ɔkɔmaa nɔmɔ wɔla o du pɔyi nu lbwaare tu mɔ mɔ, ɔ kyina kanɪn ye lbwaare.

*Bamɔ nu ba man pɪta
kili mɔ ba kyina kanɪn*

25 Nbuɪnbu bamɔ nu ba man pɪta kili mɔ birɛ, n man nye nbara kɔ lu anɛ-Nyirɛ Yesu asɛ lu bamɔ sɔ. Amaa mɛ Pɔɔɪ gbaa-gbaa n tɔwe n sa

bamu lu me nfeere to, fee n maa gye omu nu Onyiripe wu kuwee su mu, fen taale koolo me gyii fee asin mu nu n towe fane fale, n mee pina fane nun. ²⁶ Me ase mu, i buron fee bamu nu ba man pu kili mu, ba kyina kanin, lu fee nbunbu kakyina kanumu to waa olon. ²⁷ Nu onyin mu nu o tee kili mu, o man kina mu-ka. Amaa onyin mu nu o man pita kili mu, o man mata okyu. ²⁸ Nu onyin kan kili mu, o man waa alibi. Nu okyu mu nu o man pita kili nu o kan kili mu, o man waa alibi. Amaa asa mu nu ba kili mu, awurufo mu nu bee biti be wu kakyina kanumu to mu, umu nu n mee biti fan maa wu.

²⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana Krisito abupu, kutu mu nu n kaapu mu i gye ye, sana man bila o kyoo ke dulinyaa ki ba laalaalowe, umu su lu ndaga u su ii kpee mu, anyin mu nu ba kili mu ba kyina fee anyin mu nu ba man su akyu.

³⁰ Kanin mana nu bamu nu ba boota to mu, ba waa fee i maa man tiri bamu, nu bamu nu bamu ansi i gyii mu mo, ba waa fee bamu ansi ii mee gyii, nu bamu nu ba soo mu, ba waa fee ato mu nu ba soo mu, i man gye bamu lee. ³¹ Bamu nu ba taa dulinyaa ato waasa bee sun kusun mu, ba waa fee i man tiri bamu. Lu fee kanan mu nu dulinyaa du nbunbu numu mu, ku kyon numu.

³² N biti fee fan lee fane n-yu lu nfeere kibansa to. Nu onyin mu nu o man su okyu mu, Onyiripe mu kusun i tiri mu, lu fee ee kpan mu n-yu ee waa kusun kanan mu nu i gyii Onyiripe ansi.

³³ Amaa onyin kilipu bire, mu nfeere i gyan dulinyaa asin su nun, kanan mu nu ee biti o gyii mu-ka ansi. ³⁴ Imu su nfeere nnyo-nnyo nu o su.

Nu okyuu mu nu o man kili mu moo Onyuripe mu kusun i tiri mu. Lu fee umu i gye fee o taa mu n-yuu ye mu kala kpini sa Onyuripe. Amaa okyuu-kilipu bure mu nfeere i gyan dulinyaa asin su nun, ye kanan mu nu ee bitu o waa ke o gyii mu-kuli ansi. ³⁵ Fee kanan mu nu i kye fane to su, nu n towe fane unumu n man gye ye n nyan fane nun. Amaa n bitu fan waa kutu mu nu ki de okpa yeye ki buron, ke fan nye taa fane n-yuu kpini sa Onyuripe mu naa lwe.

³⁶ Nu i kan ba fee onyin maa okyuu ba nmina fee ba kili, nu onyin mu mee taale kuta mu n-yuu mu, nu okyuu mu moo dan fub kekili mu, onyin mu o waa kutu mu nu ki dagaa, ke ba kili abaa. I man gye alibi nun. ³⁷ Amaa nu onyin kan fe nfeere ye o mee ye o kili, nu o yile su kanun mu, oku o man nyan mu, nu o taale kuta mu n-yuu mu i buron. ³⁸ Imu su onyin mu nu o kili okyuu mu i buron, nu onyin mu nu o man kili okyuu moo mu i buron gaa.

³⁹ Okyuu kilipu mu nu mu-kuli san o te nkpa to mu, o mee taale kina mu-kuli ke o naa kili onyin pupwe. Amaa nu mu-kuli mu wu bure, o su okpa o taale kili onyin mu nu mu kokolo kii bitu, amaa o baa o gye Krisito obuupu. ⁴⁰ Me ase mu, okyuu kyina mu nkun mu, ii bitu i waa odan sa mu, i kyo maa kili. Nu n koole gyii fee lbwaare Kayaayu mu ki te me to.

8

*Agyito mu nu ba taa
lona sa idakpa*

¹ Nbuunbu, taa lu agyito mu nu ba taa loho sa idakpa mu, an nyi fee ane kpini an su kinyi fee kanan mu nu fen taale fen towe mu. Kinyi u biya n-yu kikusa, amaa kebiti ku kye asa to. ² Osa kumaa mu nu ee fe nfeere fee o nyi kuto ku mu, o mee nyi naa fuu kanan mu nu i dagaa fee o baa o nyi mu. ³ Amaa omu nu ee bitu lbwaare mu, mu nu lbwaare nyi.

⁴ Imu su lu agyito mu nu ba taa loho sa idakpa mu kigyii mu, an nyi fee idakpa ku man bu to nu ku su nkpa, nu an nyi fee lbwaare kulon nkun i bu to. ⁵ Halu idakpa mu nu bee tu bamu ye anyiripe nu ba bu susu abee kase su, nu i gye kesintin fee idakpa ye anyiripe gaalaagaa ba bu to gbaa mu, ⁶ aneene bure, lbwaare kulon nu an nyi maa bu to, nu mu i gye Ose mu nu o tub kuto kumaa numu, nu an bu to sa mu, nu Onyiripe kulon i bu to, mu i gye Yesu Krisito mu nu lbwaare bola mu su tub kuto kumaa numu, nu mu su nu an bu to.

⁷ Amaa man gye okumaa numu i nyi fale asin numu. Idakpa asin mu i wola din aku, imu su ba lu ndaga nu ba kan gyii kanun agyito mu, bee fe nfeere fee agyito mu i gye idakpa lee nin. Ba maa man pu bu abwaaresin mu to gaa su mu, nu ba kan gyii mu bee fe nfeere nin fee ba waa bamu n-yu ineesi. ⁸ Amaa agyito mee taale kye ane to ke a nin tiri lbwaare. Nu a man kan gyii mu, a mee ye a pan sehn, nu an kan gyii mo mu, a mee ye a nye sehn.

⁹ Amaa fan baa fan da su lu okpa mu nu fan nye mu su, ke bamu nu ba man pu bu abwaaresin mu to gaa mu, ba man tiye kikoolo-gyii

tɔ. ¹⁰ Nu ɪ kan ba fɛɛ ɔku mu nu ɔ man pu bu abwaaresin mu tɔ gaa, nu o wu fu mu nu fu nyi abwaaresin mu tɔ gaa, fu maa te ɔdakpa tɔ fii gyii mu, umu ɪ mee yege, ke ngbaa mu ɔ naa gyii agyito mu nu ba taa lonɔ sa ɔdakpa mu abee? ¹¹ Imu su fu birisa mu nu Krisito wu sa mu, nu ɔ man pu bu abwaaresin mu tɔ gaa mu, ee biti o nyita lu fu kinyi gaa mu su. ¹² Nu fu kan waa fu birisa alibi fale ɔkpa su mu, fu yege nu mu kɪkɔle-gyii kɪ lee su, nu fu waa Krisito alibi. ¹³ Imu su nu agyito mu nu n gyii, ii biti ɪ yege me birisa ɔ tiye alibi tɔ bire, n mee bila ye n gyii kanun agyito maɲa, ke n yege ɔ lu tiye.

9

Ikpa mu nu ɪ de sa Krisito asunpu

¹ N man bu me n-yu nin abee? N man gye Krisito osunpu nin abee? N man wu Yesu ane-Nyiripe nin abee? Man gye fane ɪ gye kusun mu nu n waa sa ɔnyiripe mu tonɔ? ² Halu nu aku ba man ku me fɛɛ n gye Krisito osunpu gbaa mu, fane fane bire n gye Krisito osunpu sa fane. Lu fɛɛ fane gbaa-gbaa fane kakyina ɔnyiripe mu tɔ mu, umu ii duligi fɛɛ n gye Krisito osunpu nin.

³ Fale asin numu nu n su n lee bamu nu bee towe ye n man gye Krisito osunpu mu konɔ.

⁴ N maa Banabasi a man su ɔkpa fɛɛ i gyii ke anuu lu kusun mu nu an sun mu su abee? ⁵ A man su ɔkpa fɛɛ a kili Krisito abupu akyu, ke a taa bamu buu ane n-yu fɛɛ kanan mu nu Krisito asunpu aku, ye ɔnyiripe Yesu mu-supu ana ye Pita bee waa mu abee? ⁶ Abee ane nkun

ɪ dagaa fɛɛ a taa anɛ abaa waa kusun biti anɛ agyito-gyisa?

⁷ Ɖnaakɔpɔ mɔɔ ii sun kusun, nu ɛɛ ka mu gbaa-gbaa mu n-yu kɔkɔ? Ɖɔɔɔpɔ mɔɔ ɪ bu tɔ, nu o mee gyii mu ndɔɔ tɔ agyito? Atobwaayaa ɔkpaɔ mɔɔ ɪ bu tɔ, nu o mee nuu mu atobwaaya mu kinyapu-kyu. ⁸ Man gye nyimisa nfɛere nu n sɔ n tɔwɛ fale asin numu, lu fɛɛ ɪ bu Ibwaare nbara mu tɔ gbaa. ⁹ Ba kyɔɔɔ yɪla Mosesi Nbara mu tɔ ye, “Man ɲmina naate-nyinsa kɔnɔ, saɲa mu nu ɛɛ waa agyito tɔ kusun mu.” Amɔɔ fu nyi fɛɛ inaate-nyinsa asin nkun nu Ibwaare tɔwɛ fale? ¹⁰ Ibwaare maa tɔwɛ kanin mu, man gye anɛ nu ɛɛ tɔwɛ ɛɛ sa abɛɛ? Ɛɛhn! Kesintin, anɛ nu ba kyɔɔɔ umu sa. Lu fɛɛ ɔmu nu ɛɛ banɛ ɪfɔle, ye ɔmu nu ɛɛ tɪɲɛ ayu mu, bamu kpini bɛɛ waa kanin yege ba sɔ tamaa fɛɛ bɛɛ nye bamu agyito-gyisa lu umu tɔ. ¹¹ Nu an maa duu kayaayu tɔ atɔ duusa fanɛ tɔ mu, nu a nye kakyina numu tɔ atɔ tirisa lu fanɛ asɛ mu, ii kisi nin? ¹² Nu aku ba sɔ ɔkpa fɛɛ ba kɔɔle fale atɔ tirisa lu fanɛ asɛ mu, a man sɔ ɔkpa an kyɔ bamu?

Halu a maa sɔ kanin ɔkpa gbaa mu, a man taa umu waa sehn. Amaa an nye kenyiita yɪle tɔ, ke ɪ man nye tii Asin danbirasa lu Krisito sɔ mu ki yelge. ¹³ Fan man nyi fɛɛ bamu nu bee sun kusun kabwaare-sunkpa aye mu tɔ mu, bɛɛ nye bamu agyito bɛɛ lu tɔtɔ nin? Nu fan man nyi fɛɛ bamu nu bee lɛɛ saraga Ibwaare kaswu mu sɔ gbaa, bɛɛ nye bamu lɛɛ lu atɔ mu nu ba taa ba lɛɛ saraga sa Ibwaare mu. ¹⁴ Kanin maɲa nu Ɖnyirɪpe Yesu sa kɔnɔ yɪla ye, bamu nu bee tɔwɛ

asun danbirasa mu, bee biti ba nye bamu agyito gyisa lu bamu asun danbirasa kitowe mu to.

¹⁵ Amaa n man taa fale ukpa unumu to oku waa kusun. Nuu n man kyuroo unumu nin ke i yege fan waa kanin ato sa me. Nuu n kan wu gbaa mu, i bo fee oku o maa yege nuu kuto mu nuu kumu su n kaapu me n-yu mu i maa waa kuyan. ¹⁶ Nuu n kan towe asun danbirasa mu, n man su okpa fee n kaapu me n-yu. I dan i gye nin fee, n towe asun danbirasa mu. Imu su nuu n kan n man towe asun danbirasa mu, me laaku. ¹⁷ Nuu n kan n waa kusun mu me kipire to mu, n biti n nye kokoka lala. Nuu n man kan sun kusun mu lu me kipire to bire, n dan waa kusun mu nuu lbwaare taa sa me ye n waa mu nin dee. ¹⁸ Nuu mine i gye me kokoka? Imu i gye fee n towe asun danbirasa mu yege n man koole umu sehn, nuu n mee taa ukpa mu nuu n su lu asun danbirasa kitowe mu su taa nye me ato tirisa.

¹⁹ N bu me n-yu nin, n man gye oku kinye, amaa n waa me n-yu kinye sa okumaa numu, ke n nye-nye asa kokyoo ba be bilihi Krisito lee. ²⁰ Nuu n maa bu Gyiwu abi ase mu, n waa me n-yu nin fee Gyiwu obii, ke n nye-nye bamu ba be bilihi Krisito lee. Nuu n maa bu bamu nuu ba bu Mosesi nbara mu kase mu, yege mee me n man bu nbara mu kase mu, n waa me n-yu nin fee kanan mu nuu ba du mu, ke n nye-nye bamu ba ba bilihi Krisito lee. ²¹ Kanin okpa kulon su nuu n maa bu bamu nuu ba man bu Mosesi nbara mu kase mu, n waa me n-yu fee osa mu nuu o man bu nbara mu kase, ke n nye-nye bamu ke ba be buu Krisito. Inumu i mee kaapu nin fee n mee

buu lbwaaɛ nbara mu, n buu Krisito nbara mu nin. ²² Nu n maa bu bamu nu ba man pu bu abwaaɛsin mu to gaa ase mu, n waa me n-yu nin fee ngbaa me n man pu bu abwaaɛsin mu to gaa, ke n nye-nye bamu ba be buu Krisito. N taa me n-yu waa kuto kumaa numu sa asa kpini, ke n nye-nye okpa kumaa numu su yege bamu aku ba nye kamolige. ²³ Asin danbirasa mu su nu n waa unumu kpini, ke n nye-nye kusee mu nu i bu asin danbirasa mu to mu.

²⁴ Fan man nyi fee asilepu kukyo bee waa kadandan abaa kisile to mu, bamu to okulun ii biti o gyii su ke o nye kakee. Imu su fan payi ansi sile kanan mu nu fan nye gyii su, ke fan nye umu kakee.

²⁵ Osa kumaa mu nu o gye kadandan abaa osilepu mu, ee payi mu ansi ee koola mu n-yu danbirasa. Bamee bamu bire, bee waa kanin bee biti kakee mu nu kii biti ki be nyita. Amaa aneene bire, an payi ansi an sun an biti kakee mu nu ki mee nyita kpini-kpini. ²⁶ Kanin su n mee sile fee osa mu nu ee sile kyan, nu n mee ko kolu fee omu nu ee tub akotoo afuu to. ²⁷ N nyan me n-yu, nu n yege nu kii nu me ase, ke i man naa ba fee, nu n kan towe asin danbirasa sa asa mu, ke meeme n pan kakee mu.

10

*Fan man waa alibi mu nu
Isirayi abi ba waa mu*

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fee fan nyinji kuto mu nu ki kyina waa ane naana ana mu. Saɗa mu nu ba kusu lu Egiyipiti ba

buu Mosesi bee kpee mu, lbwaare i yege nu kabwaare-wule kun bamu kpini, nu opu banje to kinyo nu bamu kpini ba nate kumu to bule lu. ² Lu kabwaare-wule mu nu ki kun bamu ye opu mu to kinate faa mu su mu, ba nye lbwaare kekyugyee bilini Mosesi abupu. ³ Bamu kpini ba gyii agyito mu nu i lu lbwaare ase mu. ⁴ Nu bamu kpini ba nuu nkyu mu nu lbwaare yege nu i lu kifule to mu. Ba nuu lu kifule mu nu kumaa bamu ba naa mu, nu kanin kifule mana i gye Krisito. ⁵ Amaa uma umu kpini gbaa mu, lbwaare ansi i man gyii bamu gaalaagaa su, nu ba wu-wu yaase ba de ofuli mu su.

⁶ Nbuunbu asin numu kpini i waa nin kaapu i da ane amu to, ke i man yege ane nfeere i gyaga alibi kiwaa su, fee kanan mu nu adidaapu mu ba waa mu. ⁷ Fan man sun idakpa fee kanan mu nu bamu to aku ba kyina waa mu. Ba kyuroo Asinkyen ylasa mu to lu bamu su ye, "Asa mu ba kyina nu ba gyii, nu ba nuu, nu ba kusu yile kyaa." ⁸ A man waa kakyi abee kanyin biti kiyagaa fee kanan mu nu bamu to aku ba daa kyina waa mu, nu kake kulun to bamu asa ngbin adonyo ye asa ba wu mu. ⁹ Fan man yege a tui Jnyuripe lbwaare to ku, fee kanan mu nu bamu aku ba daa kyina waa mu, nu ananse ba be duni bamu moo mu. ¹⁰ Fan man kolite fee kanan mu nu bamu aku ba kyina kolite mu, nu lbwaare sun mu kaboo mu nu ee moo asa, nu o ba moo bamu mu.

¹¹ Asin numu kpini i tu asa mu, nu i gye sunkaala sa asa. Ba kyuroo umu yla fee i da ane amu to. Lu fee sana mu nu an bu dulinyaa to fale

mu, ii kpee laalaaluwe nimu. ¹² Imu su okumaa mu nu o nyi ye o yile mu ayaa su kenken mu, o baa o da su ke o man lu tiye. ¹³ Kutuu to ku ku man ba fane su yege ki man putta ba nyimisa su. Ibwaare gye kesintin wuya, nu o mee ye o yege kutuu to ku mu nu fen mee ye fan taale yile to mu ki ba fane su. Amaa nu kutuu to ku kan ba fane su mu, Ibwaare ii biti o kaapu fane okpa ke fan taa lu to, ke fan taale yile to.

¹⁴ Imu su me birisa ana danbirasa, fan lee fane n-yu lu idakpa kusun to. ¹⁵ N towe fane ase fee anyaasunpu, umu su fane gbaa-gbaa fane fan fe nfeere lu asin mu nu n towe fale to ku. ¹⁶ Ane Krisito abupu a maa gyii Onyiripe agyito mu, kuu pu ye nta mu nu an taa afwaala an sa Ibwaare mu, an kan nuu koo pu mu to mu, i kaapu nun fee anaa Krisito an buga waa kukulun lu nkalan mu su. Nu an kpee bodobodo to mu, u waa nun fee anaa Krisito an buga waa kukulun mu kayu-wule to nun. ¹⁷ Lu fee bodobodo kulun i bu to, halu a maa ky o fale gbaa mu, an gye kayu-wule kulun nun, lu fee ane kpini an gyii bodobodo kulun manja.

¹⁸ A taa Isirayi abi asin kaala ku. Bamu nu ba taa kutobwaaya lonjo sa Ibwaare mu, nu ba gyii umu mu, i kaapu nun fee ba maa Ibwaare ba waa kukulun mu kosoriga kaswu mu su. ¹⁹ Nbuunbu mine nu n biti n towe? I kaapu nun fee atobwaaya mu nu ba taa lonjo sa mu i gye kutu ku, abee idakpa mu i gye kutoku? ²⁰ Ayee, amaa n biti n kaapu nun fee, idakpa asunpu kolonjo mu nu bee lonjo mu, bee lonjo bee sa nbwu libi nun, man gye Ibwaare. N mee biti fan naa

nbwu libi fan maa buga. ²¹ Fan mee taale nuu Jnyiripe Yesu kooɔɔ mu tɔ, ke fan bila naa nuu nbwu libi kooɔɔ tɔ. Fan mee taale gyii Jnyiripe Yesu agyitɔ, ke fan bila naa gyii nbwu libi agyitɔ. ²² Nu an kan waa kanun mu, an biti lbwaare ɔ nye agbu nun abee? An bulun an kyɔ lbwaare nun abee?

*Fan waa atɔ mu nu u
biya lbwaare bonyaa*

²³ Fane tɔ oku i tɔwe ye, “N su okpa fee n waa kutɔ kumaa numu.” I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i burɔn sa me. Fen tɔwe ye, “N su okpa fee n waa kutɔ kumaa numu.” Amaa man gye kutɔ kumaa numu u kye tɔ. ²⁴ Oku ɔ man ku biti kutɔ mu nu ku burɔn sa mu wɔle nkun, amaa ɔ ku biti kutɔ mu nu ku burɔn sa mu birisa ana.

²⁵ Fen taale gyii kunun kumaa mu nu bee fe kunun ofekpa, amaa fan man taase katun mu nu ku lu, ke i wuliti oku nfeere tɔ. ²⁶ Lu fee ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ ye, “Kase ye kutɔ kumaa mu nu ku bu kumu su mu kpini gye lbwaare lee nun.”

²⁷ Nu bamu nu ba man gye Krisito abuuu mu tɔ oku kan da kɔbaa tu fane ye, fan ba ke fan buga gyii, nu fan waa nfeere ye fen kpee mu, fen gyii agyitɔ kumaa mu nu ba taa be yii fane ansi tɔ, ke fan man taase sehn, ke i wuliti oku nfeere tɔ. ²⁸ Amaa nu oku kan tɔwe fane ye, ba taa agyitɔ numu sa odakpa mu, lu omu nu ɔ tɔwe fane ye asa nfeere su mu, fan man gyii. ²⁹ Man gye fane nfeere su nun n tɔwe kanun, amaa omu nu ɔ tɔwe fane mu nfeere su. Fane oku ii biti ɔ taase ye, “Nu n kan su okpa n gyii atɔ numu

mɔ, mune u waa nu okɔ nfeere su mu, n mee taale gyii? ³⁰ Nu n kan taa afwaala sa lbwaare pɔyi nu n gyii agyito mu, mune u waa nu okɔ u pwu me yege n taa afwaala sa lbwaare pɔyi nu n gyii?”

³¹ To! Kuto kumaa mu nu fen waa nun-oo, fen gyii nun-oo, fen nuu nun-oo, fan waa umu kpini kanan mu nu ii biti u taa bunyaa sa lbwaare.

³² Amaa fan man kan waa kuto mu nu kii biti ki yege asa ba siti tiye bamu kikɔle-gyii to, ba gye Gyiwu abi nun-oo, bamu nu ba man gye Gyiwu abi nun-oo, halu bamu nu ba gye Krisito akɔle-gyipu gbaa. ³³ Kanu nu ngbaa me n waa. N waa kuto kumaa mu nu kii biti ki gyii okumaa numu ansi okpa kumaa numu su. Lu fee n mee waa kuto mu nu ki burɔn sa me wole nkon, amaa kuto mu nu ki burɔn sa asa gaalaagaa, ke ba nye kamolige.

11

¹ Imu su fan kase me to, fee kanan mu nu n kase Krisito to mu.

*Kabwaare-sun to nbara lu
kumu su kubun*

² N yin fane, lu fee fen nyinji me su lu kuto kumaa kinumu to, nu fen buu kikaapu mu nu n taa waa fane abaa to mu.

³ Amaa n biti fan bu fee onyin kumaa kumu u gye Krisito, nu okyu-kilipu kumu u gye mu-kuli, nu Krisito kumu u gye lbwaare. ⁴ Imu su onyin kumaa mu nu ee kole kabwaare-kole, abee lbwaare u bola mu su ee towe, yege o bun mu kumu su mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye

Krisito mb ipeeli numu. ⁵ Nu okyu kumaa mu nu ee kule kabwaare-kule abee lbwaare u bola mu su ee towe, nu o man bun mu kumu su mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye mu-kuli ipeeli numu, i dan i du nun fee maa kpaate mu kumu mu. ⁶ Nu okyu mu nu o man kan bun mu kumu su bire, i dagaa maa kpaate mu kumu. Nu i gye ipeeli-sin sa okyu maa kpaate mu kumu, abee maa gyate mu inyini su mu, kanin bire o bun mu kumu su. ⁷ Onyin bire man dagaa maa bun mu kumu su, sana mu nu ee kule kabwaare-kule, abee lbwaare u bola mu su ee towe mu. Lu fee onyin mu to nu lbwaare keduli ye mu bunyaa u lee u kaapu. Amaa okyu mu u lee onyin bunyaa u kaapu. ⁸ Lu fee lbwaare man tub onyin lu okyu to, amaa o tub okyu nun lu onyin to. ⁹ Nu lbwaare man tub onyin nun sa okyu, amaa o tub okyu nun sa onyin. ¹⁰ Lu unumu su ye lbwaare nboc su mu, i dagaa okyu maa bun mu kumu su, ke i kaapu fee o bu mu-kuli kase.

¹¹ Amaa unumu kpini, lu onyiripe ikpa su mu, okyu tiri sa onyin, nu onyin gbaa tiri sa okyu. ¹² Lu fee okyu lu onyin to nun, nu okyu moco i kubge onyin. Amaa koto kumaa numu lu lbwaare ase nun. ¹³ Fane gbaa-gbaa fane fan ki, nu okyu maa kule kabwaare-kule, yege o man bun mu kumu su mu, i buron kanin abee? ¹⁴ I wola i de fee onyin kumaa mu nu mu inyini i waa nsuu i kyole mu, i gye ipeeli sa mu. ¹⁵ Amaa okyu bire, nu o kan o su inyini bunswusa mu, i gye bunyaa nun sa mu. Lu fee lbwaare sa okyu inyini bunswusa nun, ke i bun mu su. ¹⁶ Amaa okumaa mu nu ee biti o gyii unumu umore mu,

kuto mbu nu n su n towe i gye ye, a man buu ato waasa ku Krisito to tii unumu su. Nu lbwaare kubu-kubu kumaa numu to gbaa kanun nu i du.

*Onyiripe agyito ye
umu okpa su kigyii*

¹⁷ Nbuunbu asin mbu nu n biti n ba towe fane fale bire n mee yin fane, lu fee fane kigyane kumaa numu to mu, i mee biya adanbirasa, amoo ii nyita nun ii tii su. ¹⁸ Imu nu i gyankpaa mu, n nu ye sana kumaa nu fane kubu fen gyane mu, nbarige i bu fane to, nu n koole umu iku gyii. ¹⁹ Kesintin to, i dagaa nbarige i maa bu fane to, saamu ke i yege okumaa numu o bu fane to bamu nu bee sun lbwaare kesintin to. ²⁰ Nu fan maa gyane mu, man gye Onyiripe agyito mu, nu fen gyii. ²¹ Lu fee fan maa gyii mu, okumaa numu ii gyii mu lee nun, nu fen mee gyoo abaa, kanun su akun u moo aku, yege aku moo bee buu. ²² Imu su fan man su akpaara mu nu fen gyii ke fen nu umu su nun? Abee fen biti fan naabaa lbwaare kubu mu nun, ke bamu nu ba man su sehn mu ba gyii ipeeli? Mune nu fen biti n towe fane? N yin fane unumu su abee? N mee ye n yin fane.

²³ Lu fee kuto mu nu n nye lu Onyiripe Yesu ase mu nu n taa kaapu fane. Imu i gye fee, kagyanbwe, poyi ke ba lee ane-Nyiripe Yesu sa mu, o taa bodobodo, ²⁴ nu o fwaala lbwaare, nu o gya bodobodo mu to, nu o towe ye, "Inumu i gye me kayi-wule, mu nu n taa sa fane. Fan waa fale taa nyinji me." ²⁵ Ba maa gyii lwe mu, okpa kulun manja su o taa koope ye nta mu, nu o towe ye, "Koope numu i gye me nkalan mu nu lbwaare taa waa katowe kyula pupwe maa asa

nsana. Fan waa fale, saɗa kumaa mu nu fan nuu umu mu, taa nyiɗi mu.” ²⁶ Kanin su saɗa kumaa mu nu fen gyii bodobodo numu, nu fen nuu lu kooɗu numu to mu, i kaapu nin fee fen da Onyiripe Yesu kelewu mu kibonbon naa fuɗ saɗa mu nu ee biti o bwii ba mu.

²⁷ Imu su okumaa mu nu ee gyii Onyiripe Yesu bodobodo abee ee nuu lu kooɗu mu to, okpa mu nu i man dagaa su mu, o gyii kupwe, lu fee o man buu Onyiripe n-yu ye mu nkalan mu. ²⁸ Kanin su, okumaa numu dagaa maa ku mu gbaa-gbaa mu kɔkɔlo to, poyi ke o lan gyii bodobodo mu, ke o nuu lu kooɗu mu to. ²⁹ Lu fee okumaa mu nu ee gyii bodobodo mu, nu ee nuu lu kooɗu mu to, nu o mee bu Onyiripe n-yu mu kase mu, o gyii kupwe. ³⁰ Lu fale su nu fane to gaalaagaa n-yu i yolage fane, nu fen lo, nu aku mɔɔ ba wu. ³¹ Amaa nu an kan gyankpaa ku ane gbaa-gbaa nkɔlo to poyi mu, naafɔɔ lbwaare mee ye o bun ane kupwe. ³² Amaa nu lbwaare kan bun ane kupwe nu o bite ane kusu mu, ee waa kanin nin, ke o man taa ane tii dulinyaa asa mu nu ee biti o muuri mu su.

³³ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, nu fan kan gyanɗe ke fan gyii Onyiripe agyito mu, fan gyoo abaa. ³⁴ Nu akun a kan a mɔɔ oku mu, o gyankpaa gyii mu kɔkpaara su, saamu, nu fan gyanɗe mu i mee ye i biya lbwaare kupwe kubun.

Nu lu asin mu nu i san mu bire, n kan ba mu, n biti n loɗo umu sa fane.

Ibwaare Kayaayu tɔ kakɛɛ

¹ Mɛ-daa ana yɛ mi-supu ana, lu Ibwaare kayaayu tɔ nkɛɛ asɩn mu biriɛ, n mee biti fɛɛ fan kyɩna kitentenbiri tɔ. ² Sɩtaane pɩna fane, nu fan foyɩ, nu fan naa sun idakpa mu nu i mee tɔwɛ. ³ Imu su n biti fan bu fɛɛ, okɔmaa mu nu Ibwaare Kayaayu bu mu tɔ mu, mee taale tɔwɛ yɛ, “Nbusaa asɩn i gyan Yesu su.” Nu oku mee taale lɛɛ tɔwɛ yɛ, “Yesu i gye ɔnyirɩɛ,” amoo Kayaayu Kyɩɛkyɩɛ mu bu mu tɔ.

⁴ Kayaayu tɔ nkɛɛ mu i kwɩ i kwɩ, amaa Ibwaare Kayaayu kulɩn maɲa u kɛɛ umu kpini. ⁵ Kusun kukwɩ-kukwɩ ki bu kabwaare-sun tɔ, amaa ɔnyirɩɛ kulɩn maɲa nu an sun. ⁶ Nu Kusun sunsa gbaa bu tɔ kukwɩ-kukwɩ, amaa Ibwaare kulɩn maɲa u sa okɔmaa numu ɔɩn, nu ɔ su ee sun kusun kɔmaa numu.

⁷ Amaa Kayaayu mu lɛɛ mu n-yɩ kaapu okɔmaa numu tɔ, nu ɔ sa okɔmaa numu nkyɛtɔ mu nu i nye kye kubu mu tɔ. ⁸ Kayaayu maɲa u sa oku kanyaasin katɔwɛ, nu ɛɛ sa oku moo kinyi katɔwɛ. ⁹ Nu Kayaayu kulɩn maɲa u sa oku kikɔɔlɛ-gyii lala, nu ɛɛ sa oku moo ɔɩn mu nu ɔ taa kye alɔ. ¹⁰ Kayaayu mu u sa oku ɔɩn mu nu ɔ waa asɩn kyinkyinsa, nu oku moo Ibwaare bɔla mu su ɛɛ tɔwɛ, nu ɔ sa oku moo ɔ bu n-yaayu danbirasa yɛ alibi. Nu ɔ sa oku moo katɔwɛ mu nu o mee nu kase, nu ɔ sa oku katɔwɛ mu nu o mee nu mu kase kilɛɛ. ¹¹ Inumu kpini i gye Kayaayu kulɩn maɲa kusun sunsa, nu ɔ su umu ɛɛ sa okɔmaa numu fɛɛ kanan mu nu ee biti.

Kayɩ-wɔlɛ kulɩn yɛ kimu abaafɩn

12 Nyimisa kayu-wule su abaafoon-abaafon kuko, halu i maa kwu i kwu gbaa mu, i san i gye kayu-wule kulon. Kanin nu Krisito kobo gbaa ki du nin. 13 Kayaayu kulon mana i yee nu ba gye ane kpini lbwaare kekyugye, ba waa Krisito kayu-wule kulon. Halu bamu nu ba gye Gyiwu abi, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, ye anye, ye bamu nu ba man gye anye gbaa mu, lbwaare sa Kayaayu kulon mana nu ki waa kusun ane nkolo to.

14 Nyimisa kayu-wule su abaafoon kukwu-kukwu kuko, man gye kibaafon kulon. 15 Nu kyaa kan towe ye, "N man gye kibaa, umu su n man tii kayu-wule mu su" mu, halu nu ki kan towe kanin gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. 16 Nu kusu kan towe ye, "N man gye kinsi, umu su n man tii kayu-wule mu su" mu, halu nu ki kan towe kanin gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. 17 Nu kayu-wule kpini ki daa ki gye kinsi nkun nin, nene nu kii biti ki waa nu asin? Nu ki daa ki gye kusu nkun nin, nene nu kii biti ki waa nu onon? 18 Amaa lbwaare taa nyimisa abaafoon mu kukumaa numu yii kayu-wule mu su opula mu nu ee biti. 19 Nu abaafoon mu kpini i daa i gye kibaafon kulon mu, naafon nene nu kayu-wule mu ii biti o baa o du? 20 Amaa kanan mu nu i du mu, abaafoon-abaafon mu i ky, amaa i gye kayu-wule kulon nin.

21 Umu su kinsi ki mee taale towe kibaa ye, "Fu nkyeto man tiri me." Nu kumu ki mee taale towe ayaa ye, "Fane nkyeto man tiri me." 22 Nu fan ku mu, nyimisa kibaafon mu nu fan ku ye ki man bulon mu, kumu asin i tiri gaa. 23 Kayu-wule

abaafun-abaafun mu nu i man su beere gaa mu, umu maɗa nu an munkura. Nu umu nu i man burɔn ansi su mu, umu nu an ku su danbirasa. ²⁴ Amaa ane abaafun mu nu i burɔn ansi su mu, i man tiri fee a ku umu su ye ɔdan. Ibwaare taa kayi-wule abaafun mu nun kyaga abaa su, nu ɔ taa bunyaa sa umu nu i man su bunyaa umu gbaa-gbaa umu kɔbaa su mu, ²⁵ ke nbarige to ku i man ba kayi-wule mu to, amaa umu kpini u ku abaa su kyekyee. ²⁶ Nu kɔbaafun kulɔn ii gyii awɔrɔfo mu abaafun mu kpini ii gyii awɔrɔfo, nu kɔbaafun kulɔn kan nye bunyaa mu, abaafun mu kpini ii gyii ɔkon.

²⁷ Nbuunbu fane kpini i buga waa kayi-wule mu nu ki gye Krisito lee mu. Nu fane ɔkɔmaa numu gye kumu kɔbaafun ku nun. ²⁸ Nu lu Krisito kubu mu to mu, Ibwaare lee aku, nu ɔ sa bamu asunsunsa. Kɔgyankpaasa mu i gye Krisito asunpu, nu kunyɔsapu mu i gye Ibwaare atowepu, nu kɔsasapu mu i gye abwaaresin akaapupu. Nu ɔ bila lee adangana awaapu, ye bamu nu bee kye alo, ye asa akyetɔpu, ye bamu nu bee ku Krisito kubu mu asin to, ye bamu nu bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase. ²⁹ Bamu kpini ba gye Krisito asunpu nun abee? Bamu kpini ba gye Ibwaare atowepu nun abee? Bamu kpini ba gye abwaaresin akaapupu nun abee? Bamu kpini ba gye adangana awaapu nun abee? ³⁰ Bamu kpini ba su kakɛ mu nu ku kye alo nun abee? Bamu kpini bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase abee? Bamu kpini ba su kakɛ mu nu ku lee katowe mu nu be mee nu kase mu nun abee? Ayee! ³¹ Amaa fan taa fane

nkɔɔ kpini biti Kayaayu nkɛɛ mu nu i tiri gaa mu.

Nu nbunbu n biti n kaapu fane okpa mu nu ki tiri ki kyɔ unumu kpini.

13

Kanan mu nu Kebiti ki du

¹ Nu n kan n taale n tɔwe asa abee lbwaare nbɔɔ nde tɔwesa, nu n man su kebiti sa me birisa mu, i du nun fee agongon mu nu ki su olanba mu, abee kidulonbi mu nu ki su ulawu mu. ² Nu n kan n su kakɛɛ mu nu lbwaare u bola me su ee tɔwe, nu n nyi lbwaare asin baalasa kpini, nu n su kinyi, nu n su kikɔɔle-gyii mu nu n taale kusaa abu gbaa, nu n man su kebiti bire, n man gye sehn. ³ Nu n kan taa me kutɔ kumaa mu nu n su kee atiripu, nu n kan taa me n-yu sa ye ba tuwa gbaa, * nu n man su kebiti mu, n mee ye n nye tɔɔ ku.

⁴ Okumaa mu nu o su kebiti mu, o su kenyiita, nu ee waa kidanbirasa, nu o man su kayu-basa, nu o mee waa alala-sin, nu o mee kaapu mu n-yu. ⁵ O mee waa kumu nu ki man dagaa, nu o mee ku ee biti mu nkun lee, nu o mee nye agbu bilen-bilen, nu o mee taa oku asin ee waa mu o to. ⁶ Okumaa mu nu o su kebiti mu, alibi kiwaa u mee waa mu okon, amaa mu ansi i gyii kesintin su. ⁷ Sana kumaa ee yile to naa fuɔ okaa, nu o su kikɔɔle-gyii, ye kenyiita, ye tamaa kutɔ kumaa unumu to.

⁸ Kebiti ki man su okaa. Amaa lbwaare kibola su ee tɔwe, ye katowe mu nu be mee nu kase,

---

* **13:3** 13:3 Tuwa: Giriki uwole aku u tɔwe nfu ye “ke n nye kaapu me n-yu”.

ye kinyi, umu kpini ii biti i ba fuv okaa. ⁹ Lu fee kutu mu nu lbwaare yege nu an nyi, ye umu nu ee bola ane su ee towe mu i gye gberere nin. ¹⁰ Amaa nu kutu mu nu ki du kyeekyee lwe kan ba mu, kumu nu ki man du kyeekyee mu ii bito i kyun. ¹¹ Saŋa mu nu n gye kebii mu, n towe fee kebii, nu n fe nfeere fee kebii, nu n gyii umore fee kebii. Amaa n maa ba dan mu n yege abii-sin mu. ¹² Nbuunbu bire, an wu ato nin fuu ane ansi su, fee a maa ku digi mu nu ki man ku to mu to, amaa saŋa ku an bito a wu kutu kumaa ane ansi su danbrasa. Nbuunbu asin mu nu n nyi mu i gye gberere, amaa saŋa ku n bito n bu kutu kumaa to lwe, fee kanan mu nu lbwaare nyi me mu.

¹³ Fee kanan mu nu i du mu, ato asa anumu i bu to. Imu i gye kikole-gyii, ye tamaa ye kebiti. Amaa kebiti i kyɔ umu kpini.

14

Ntowe nkee asin

¹ Fan payi ansi buu kebiti ikpa, ke fan taa fane nkolo kpini bito Kayaayu to nkee mu, fonfon lbwaare kibola nyumisa su ee towe kakee mu.

² Nu oku u towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, o mee towe ee sa asa, amaa ee towe ee sa lbwaare nin, lu fee oku mee nu kutu mu nu ee towe mu kase. Lu lbwaare Kayaayu mu olon to mu, ee towe lbwaare asin baalasa. ³ Amaa asa mu nu lbwaare u bola mu su ee towe mu, ee towe ee waa asa olon to, ye aniya to, nu ee yuula bamu nkolo. ⁴ Asa mu nu ee towe katowe mu nu asa be mee nu kase mu, u kye mu wule nkun to nin, amaa omu nu lbwaare u bola mu su ee towe

mυ, υ kye Krisito kubu μυ kpini tō nun. ⁵ Naafō n biti fēe fane kpini fan tōwe ntōwe μυ nu fen mee nu umu kase μυ, amaa kumu nu n biti υ gye ye fan lēe lbwaare asin tōwe. Lu fēe omu nu lbwaare υ bōla μυ su ēe tōwe μυ, kyō omu nu ēe tōwe katōwe μυ nu asa be mee nu umu kase μυ, amōō oku bu tō nu ēe taale lēe umu kase, kē υ ye kye Krisito kubu μυ tō.

⁶ Mē-daa ana ye mi-supu ana, nu n kan ba fane ase n tōwe katōwe μυ nu fen mee nu umu kase μυ, mune tōnō nu fen biti fan nye lu umu su? Amaa nu n biya fane lbwaare asin kileekaapu, abee kanyaasin, abee asin μυ nu lbwaare bōla me su tōwe, abee asin kaapusa μυ, umu ii biti υ kye fane tō. ⁷ Fan yege a taa atō lansa fēe nleebi ye adunle μυ nu υ man su nkpa waa sinkaala. Nu oku kan ēe fule keleebi abee ēe lan kidunle, nu ii mee su kanan μυ nu υ dagaa μυ, nene nu bee biti ba waa bu umu asubi μυ okon? ⁸ Nu kinaa kabile ofulepu μυ man kan fule kabile tu kyēkyēe μυ, nene nu bee biti ba waa bu fēe ba kubla kpee kinaa? ⁹ Kanin manja nu υ de sa fane. Nu fan kan fen tōwe katōwe μυ nu asa be mee nu umu kase μυ, nene nu oku ii biti o waa bu kotō μυ nu fen tōwe? I du nun fēe fen maa tōwe fen sa afuu μυ. ¹⁰ Ntōwe kukwu-kukwu gaalaagaa υ bu dulinyaa tō, amaa umu kpini υ su umu kase. ¹¹ Nu n mee kan n nu katōwe μυ nu oku υ tōwe me ase μυ, o gye ofo kyilim me ase, nu ngbaa me n gye ofo kyilim μυ ase. ¹² Kanin nu fane gbaa fane μυ nu fen taa fane nkolo kpini biti lbwaare Kayaayu tō nkeē μυ, fan kpan fane n-yu biti nkeē μυ nu ii biti υ yege Krisito kubu μυ ki nye olon dan tii su μυ.

13 Imo su osa mu nu ee towe katowe mu nu be mee nu umu kase mu, i dagaa maa kule lbwaare ke o sa mu kakae mu nu ee taale lee umu nu ee towe mu kase. 14 Lu fee nu n kule kabwaare kule katowe mu nu be mee nu umu kase mu, lbwaare Kayaayu mu nu o bu me to mu u kule, amaa me nfeere bire i man tii su. 15 Imo su mine nu n biti n waa? N biti n taa Kayaayu mu nu o bu me to mu kule kabwaare-kule, nu n biti n taa me nfeere gbaa kule kabwaare-kule. N biti n taa Kayaayu mu nu o bu me to mu bu olon, ke n taa me nfeere gbaa bu olon. 16 Nu oku kan taa Kayaayu mu nu ki bu mu to ee fwaala lbwaare katowe mu nu be mee nu umu kase mu to mu, nene nu asa pupwe mu nu ba bu bamu to mu bee waa kyula su ye, "I waa kanin", * yegge be mee nu asin mu nu ee towe mu kase? 17 Halu nu fu afwaala mu nu fu su fu sa lbwaare mu i baa i buron nene, i mee ye i kye fu birisa ana mu to.

18 N fwaala lbwaare fee n maa towe ntowe mu nu asa be mee nu umu kase mu n kyɔ fane okumaa numu. 19 Amaa nu n biti n towe Krisito kubu to mu, n towe ntowe mu nu asa bee nu kase n su n kaapu bamu, i kyɔ fee n maa towe ntowe ngbin-du mu nu asa be mee nu umu kase.

20 Me-daa ana ye mi-supu ana, fan yegge nfeere ki fe fee nbii. Lu alibi ikpa kukwu-kukwu su mu, fan baa fan du fee nbii, amaa fane nfeere to mu, fan kaapu fee fan dan. 21 lbwaare Asinkyan ylasa mu to mu, Onyurpe lbwaare towe ye, "N biti n bɔla asa mu nu ba su ntowe kukwu-kukwu mu su, ye afo kyilim ntowe su n towe sa me asa.

---

* 14:16 14:16 "I waa kanin" kase i gye Amen.

Halu umu kpini gbaa mu, ba mee ye be nu me ase.”

²² Imu su katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i man gye sɔnkaala sa akɔɔle-gyipu, amaa asɔn mu nu lbwaare bola nyɔmisa su towe mu, gye sa bamu nu ba gye akɔɔle-gyipu, man gye bamu nu ba man kɔɔle gyii. ²³ Imu su nu fane Krisito kubu mu kpini kan gyanɛ, nu okɔmaa numu u towe katowe mu nu asa be mee nu kase, nu asa pupwe ye bamu nu ba man kɔɔle gyii kan ba bu tutɔ mu, ba mee ye ba towe ye fane kpini fen lo ubun nun? ²⁴ Amaa nu i kan ba fee lbwaare u bola fane kpini su ee towe asɔn, nu bamu nu ba man kɔɔle gyii ye asa pupwe ba ba fane ngyanɛ mu to mu, ii biti i yege ba wu bamu alibi mu nu bee waa. Ke fane asɔn towesa mu ii biti i bun bamu kupwe. ²⁵ Inumu ii biti i yege bamu nkolo to asiri asɔn libi mu i lu ifuli, ke ba muja sun lbwaare, bugi bamu nno towe ye, “lbwaare bu fane ase kesintin.”

Krisito abi ngyanɛ nbara

²⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, mine nu n biti n kaapu? Kuto mu nu n kaapu mu i gye ye, nu fan kan gyanɛ fen sun lbwaare mu, fan waa kuto mu nu kii biti ki kye fane kpini to. Akuto fane to oku su kalɔnbu, oku moɔ su kikaapu, oku moɔ su kilɛekaapu, nu oku su katowe mu nu asa be mee nu umu kase, nu oku moɔ su katowe mu kase kilɛɛ. I dagaa fan waa numu kpini ke i nye kye Krisito kubu mu to. ²⁷ Nu oku kan ee towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i dagaa ba maa gye asa nyɔ abee asa asá, ke ba towe kukulɔn-kukulɔn, nu i tiri fee oku maa lee

asun mu kase. ²⁸ Amaa nu oku kan o man bu to o lee umu kase bure, otowepu mu, o laato ngyanfe mu to, ke o towe sa mu n-yu ye lbwaare.

²⁹ Nu bamu nu lbwaare bola bamu su ee towe mu, i dagaa ba maa gye asa anyo abee asa asa, ke asansa mu ba nu ke ba ku umu to ye odan. ³⁰ Amaa nu oku kan o te ngyanfe mu to, nu o nye lbwaare kuleekaapu mu, omu nu o yile ee towe mu, o laato poyi. ³¹ Lu fee fane kpini fen taale towe asin mu nu lbwaare u bola fane su ke fan towe mu, ke i yegfe fane kpini fan bu la ke i kye fane to. ³² Osa kumaa mu nu lbwaare bola mu su ee towe mu, ee taale kita mu n-yu lu mu katowe mu su. ³³ lbwaare mee biti ato i suguti to, amaa ee biti kakyina to i baa i su kpee kyekyee kayi-yuuli to.

Fee kanan mu nu i du Krisito kubu-kubu mu to mu, ³⁴ akyu ba bun bamu nno su kubu kumaa to. I man de okpa fee ba towe. Amaa ba biya bamu n-yu kase fee kanan mu nu nbara mu u kaapu mu. ³⁵ Nu ba kan ba su asin taasesa iku mu, ba tase bamu-kuli ana bamu akpaara su. Lu fee i gye ipeeli-sin fee okyu maa towe Krisito kubu to.

³⁶ Fane Korinto abi, fen nyi fee fane ase nu lbwaare asin mu i piili abee? Abee fan nyi ye fane wule nkun ase nu i ba? ³⁷ Nu oku kan fe nfere fee o gye osa mu nu lbwaare u bola mu su ee towe, abee o su lbwaare Kayaayu to kakee mu, i dagaa maa taale bu fee, umu nu n kyuroo n sa fane fale gye Onyiripe mu konosa. ³⁸ Amaa nu osa manja kan kina ye o mee nu fale asin mu, fane gbaa fan kina mu.

³⁹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, fan taa fane nkolo kpini biti kakee mu nu lbwaare u bola fane su ee towe mu. Amaa fan man tii okpa ye oku o man nye towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu. ⁴⁰ Amaa fan waa kutu kumaa numu kyeekeye ye kumu okpa su.

15

Yesu kikiyi ni lu lewu to

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu n biti fee n nyini fane asin danbirasa lu Yesu mu nu n towe mu asin sa fane, nu fan kole kyula, nu fan san fan yle umu to mu. ² Nu fan kan kita asin danbirasa mu nu n towe sa fane mu to kenken mu, u biya fane kamolige. Nu i man gye kanin bire, fane kikele-gyii ki gye kyan.

³ Lu fee asin mu nu n nye, nu ngbaa me n su n sa fane nu i tiri i kyu umu kpini mu, i gye ye Krisito ba wu lu ane alibi su, fee kanan mu nu ba kyurou waa Asinkyan yilasa mu to mu. ⁴ Nu ba pula mu, nu umu kake sasapu mu, lbwaare kyini mu ba nkpa to fee kanan mu nu ba kyurou waa Asinkyan yilasa mu to mu. ⁵ Nu o lee mu n-yu kaapu Pita, nu o bwii lee mu n-yu kaapu asunpu kudu anyo mu. ⁶ Imu kamaa mu o lee mu n-yu kaapu mu abuupu mu nu ba kyu alfa anuu sana kulon to. Sana mu nu n kyurou unumu mu bamu gaalaagaa ba san ba te nkpa to, nu bamu aku moko ba wu. ⁷ Imu kamaa mu o lee mu n-yu kaapu mu-supu Gyemisi, poyi nu o lee mu n-yu kaapu mu asunpu mu kpini. ⁸ Imu kpini laalaalwe mu, o lee mu n-yu kaapu ngbaa me,

mυ nu n du fεε ɔmυ nu ɔ man fυb kικυβε nu ba kyβε mυ mυ.

⁹ Krisito asunpu mυ kpini tɔ mυ, mε ι gye ɔmυ nu ɔ man taa bamυ tɔ, nu n man dagaa gbaa ba tu mε Krisito osunpu, lu fεε n kyina nyanla Krisito abuupu mυ. ¹⁰ Amaa lu lbwaare kabwaala mυ sυ, nu n du fεε kanan mυ nu n du fale, nu mυ kabwaala mυ nu ɔ sυ sa mε mυ, man gye kɪyan. Nu n ba payɪ ansi waa kusun gaa n kyɔ asunpu mυ kpini, nu ι man gye mε ɔlɔn sυ nu n taale waa kusun mυ, amaa lbwaare ɔlɔn mυ nu kɪ bυ mε tɔ mυ ι waa. ¹¹ Imυ sυ, nu mε ase nu fan nu asɪn danbirasa mυ nɪn-oo, nu bamυ ase nu fan nu nɪn-oo, umυ kpini ι gye asɪn kulɔn mυ nu an tɔwe sa fane, nu fan kɔɔle umυ gyii mυ.

Alewupu kikyɪni

lu lewu tɔ

¹² Nu a maa tɔwe fane ye Krisito kyɪni lu lewu tɔ mυ, mɪnε ι waa sυ nu fane akυ beε gyii umɔɔrε, ye kelewu-kyɪni man bυ tɔ? ¹³ Nu kelewu kyɪni daa man bυ tɔ mυ, kanɪn birε Krisito gbaa man kyɪni ba nkpa tɔ. ¹⁴ Nu Krisito man dɪn kyɪni ba nkpa tɔ mυ, kanɪn birε anε abwaaresɪn mυ nu an tɔwe mυ, man sυ kyaare, nu fane kɪkɔɔle-gyii mυ gbaa man sυ kyaare. ¹⁵ Naafɔɔ nu ι gye kanɪn birε mυ, ii biti ι ba fεε an tɪn antɪjesa gyaga lbwaare sυ, lu fεε an tɔwe kaapu tɔ fεε lbwaare kyɪni Krisito lu lewu tɔ. Amaa nu kelewu kyɪni man bυ tɔ mυ, kanɪn birε lbwaare man kyɪni Yesu lu lewu tɔ. ¹⁶ Lu fεε nu kelewu kyɪni man bυ tɔ mυ, kanɪn birε Krisito gbaa man dɪn kyɪni ba nkpa tɔ. ¹⁷ Nu

Ibwaare man dun kyinji Krisito ba nkpa to mu, kanun bure fane kikoolo-gyii ki gye kuyan, nu fan san fan bu fane alibi to. ¹⁸ Nu i gye kanun mu, u kaapu nun fee bamu nu ba koolo Krisito gyii nu ba wu mu, ba wu muuri. ¹⁹ Nu i kan i gye kase su nfu nkun nu an su tamaa Krisito to bure, ane asun i su kowee gaa i kyoo kumaa numu dulinyaa numu to.

²⁰ Amaa umu kesintin i gye fee, Ibwaare kyinji Krisito lu lewu to ba nkpa to. Inumu i dan i gye kesintin nun fee, Krisito i gye ogyankpaapu sa alewupu mu nu Ibwaare ii biti o kyinji bamu lu lewu to ba nkpa to mu. ²¹ Lu fee kanan mu nu lewu bola nyimisa kulun su ba dulinyaa to mu, kanun mana nu kelewu kyinji ba nkpa gbaa to mu bola nyimisa kulun su ba. ²² Fee kanan mu nu asa kpini ba lu Adam to, nu Adam alibi su asa ba wu mu, kanun nu asa kpini mu nu ba gye Krisito lee mu bee biti ba nye nkpa Krisito lewu mu su. ²³ Amaa fale nu kelewu kyinji mu ii biti i waa. Krisito i wola gyankpaa kyinji lu lewu to ba nkpa to. Nu o kan bwii ba mu, ee biti o kyinji bamu nu ba gye mu lee mu. ²⁴ Inumu kamaa mu, ke laalaalwe mu i ba. Kanun sana mu, Krisito ii biti o nyita kulisaa-kigyii kumaa numu ye alulnpu kumaa numu ye olun kumaa numu, ke o taa kuwura-gyii mu waa mu-Se Ibwaare kibaa to. ²⁵ Lu fee i dagaa Krisito maa gyii kuwura naa fuu sana mu nu Ibwaare ii biti o taa mu dun ana kpini waa mu ayaa kase. ²⁶ Laalaalwe olun mu nu Ibwaare ii biti o nyita mu i gye lewu. ²⁷ Lu fee ba kyuroo waa Asunkyan ylasa mu to ye, "Ibwaare taa kuto kumaa numu waa

mu kase.” Nu maa tɔwe kanɔn mu, ɪ de ɔkpa fɛɛ asɔn mu nu ɔ tɔwe ye, kutɔ kumaa numu mu, lbwaare gbaa-gbaa mu nu ɔ taa kutɔ kumaa numu waa Krisito kase mu man tii su. ²⁸ Nu saɲa mu nu lbwaare kan ba taa kutɔ kumaa numu waa Krisito kase mu, Obii mu gbaa-gbaa ii biti ɔ taa mu n-yu waa mu-Se lbwaare mu nu ɔ taa kutɔ kumaa waa mu kase mu, abaa tɔ. Ke lbwaare o be gyii kuwura kutɔ kumaa numu su.

²⁹ Nu kelewu kyinji man bu tɔ mu, mine ɪ waa su nu aku bee biti fɛɛ be gyee bamu lbwaare kekyugyee sa bamu nu ba tee wu mu? Nu alewupu ba mɛɛ ye be kyinji ba nkpa tɔ mu, ɪ waa nɛnɛ su nu aku bee biti fɛɛ be gyee bamu lbwaare kekyugyee sa bamu nu ba wu mu? ³⁰ Nu anɛnɛ birɛ, mine ɪ waa su nu an taga apu saɲa kumaa kanɔn? ³¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, n tɔwe fanɛ kesintin tɔ fɛɛ n gyanɛ lewu asɔn saɲa kumaa. Nu n kaapu mɛ n-yu fanɛ su, fɛɛ fan maa gye ɔnyiripe Yesu Krisito abupu mu su mu, umu su nu n tɔwe kanɔn. ³² Nu n kan n kɔ ye asa mu nu ba du fɛɛ ndunbwe Efeso ɔsuwɔle su, lu nyimisa nfeere su mu, mine nu n biti n nye lu umu tɔ? Nu alewupu ba mɛɛ ye be kyinji ba nkpa tɔ birɛ, fan yege a buu asɔn mu nu bee tɔwe ye,

“Fan yege i gyii ke a nuu,
ke ɔke a wu.”

³³ Fan man kan yege ba pina fanɛ. “Asa libi tɔ kibuga, ii nyita nyimisa danbirasa nfeere.”

³⁴ Fan bwii fe nfeere danbirasa, ke fan yege alibi kiwaa. N tɔwe fanɛ umu nun n gyila fanɛ ipeeli fɛɛ, aku ba bu fanɛ tɔ yege ba man nyi lbwaare.

Kelewu-kyiŋi kayu-wɔɛ

³⁵ Amaa ɔku ii biti ɔ taase ye, “Nene nu alewupu bee biti ba kyiŋi ba nkpa to? Nu mine kayu-wɔɛ nu bee biti ba baa ba su?” ³⁶ Mine kimelensi asin taasesa ndee? Fu mee nyi fɛɛ kuto mu nu fu duu kase to mu, ki mee ye ki koyi, amɔɔ ki wu pɔyi. ³⁷ Nu kuto mu nu fii duu mu, man gye kumu oyu mu nu ki tɛɛ dan lɔwe mu gbaa-gbaa nu fu su fii duu, amaa ki gye oyu mu kibii nin fɛɛ kuyu kibi abɛɛ kikyɛnbee kibi. ³⁸ Nu lbwaare ɪ sa oyu kumaa numu kumu n-yu kanan mu nu ee biti. Nu ɔ sa kibi kumaa numu kumu gbaa-gbaa kumu n-yu kudubi. ³⁹ N-yu wɔɛ kpini man gye kukolon. Nyimisa kayu-wɔɛ kwu nu atobwaaya lɛɛ gbaa kwu. Nbwiiɓi lɛɛ kwu nu tkin lɛɛ gbaa kwu. ⁴⁰ Nu susu n-yu wɔɛ ato ɪ bu to, nu kase su n-yu wɔɛ ato gbaa bu to. Nu susu n-yu wɔɛ bunyaa mu kwu, nu kase su n-yu wɔɛ bunyaa gbaa kwu. ⁴¹ Kyɔwe kiku to kwu, nu obwaayi kiku to kwu, nu akyikpebi gbaa kiku to kwu. Nu kikyikpebi kumaa numu su kumu gbaa-gbaa kiku to.

⁴² Kanin maŋa nu kelewu kyiŋi mu ii biti ɪ ba waa. N-yu wɔɛ mu nu bee pula mu ɪ gyɔɔ nin, amaa n-yu pɔpwe mu nu lbwaare ii biti o kyiŋi lu lewu to mu bire mee ye ɪ gyɔɔ.

⁴³ Kayu-wɔɛ kumaa mu nu bee pula mu, gye kuto bɔrɔbɔrɔ nu ki man su ɔɔn, amaa nu lbwaare kan kyiŋi kumu bire mu, kii biti ki baa ki su bunyaa ye ɔɔn. ⁴⁴ Nu ba kan pula kumu mu, ki gye dulinyaa to kayu-wɔɛ nin, amaa nu lbwaare kyiŋi kumu mu, ki gye kayaayu to kayu-wɔɛ nin.

FEE kanan mu nu dulinyaa to kayi-wule bu to mu, kanin mana gbaa nu kayaayu to kayi-wule bu to. ⁴⁵ FEE kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Adam gyankpaasa mu nu lbwaare tɔv mu ba bilinji nyimisa kusa." Amaa Yesu Krisito mu nu bee tu ye Adam laalaalɔwe mu, gye lbwaare Kayaayu mu nu ku sa nkpa. ⁴⁶ Man gye kayaayu to kayi-wule i gyankpaa ba. Amaa dulinyaa numu to kayi-wule i gyankpaa ba, pɔyi nu kayaayu to kayi-wule ba. ⁴⁷ Adam gyankpaasa mu lu kase sɔ nun, lu fee ise nu lbwaare taa pɔyi mu. Amaa Adam nyɔsapu mu nu o gye Krisito mu, lu sɔsɔ nun. ⁴⁸ Kanin sɔ fee kanan mu nu Adam mu nu o lu kase sɔ du mu, kanin nu kase sɔ asa gbaa ba du. Nu kanan mu nu Adam mu nu o lu sɔsɔ du mu, kanin nu mu asa gbaa ba du nun. ⁴⁹ FEE kanan mu nu an duli kase sɔ nyimisa mu, kanin sɔ an biti an baa an duli nyimisa mu nu o lu sɔsɔ mu gbaa.

⁵⁰ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana asin mu nu n biti fen bu mu i gye ye, kɔto mu nu ku sɔ kayi-wule ye nkalan mu, mee taale nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to. Nu ane kayi-wule mu nu ku gyoo mu, mee taale kyina kakpaa. ⁵¹ Fan nu asin baalasa numu danbirasa. Man gye ane kpini ii biti a wu. Amaa sana ku to mu lbwaare ii biti o kyeege ane Krisito abuupu mu keduli ye kayi-wule. ⁵² Nu unumu kpini ii biti i waa opula to fee ansi sɔ kɔnabee, sana mu nu kabule laalaalɔwe mu kan fule mu. Lu fee kabule mu ii biti o su, nu bamu nu ba wu mu, bee biti ba kyinji ba nkpa to, nu ba mee ye ba bila wu. Nu ane mu nu an san an te nkpa to mu, an biti

a kyεεγε. ⁵³ Lu fεε kayu-wule mu nu ku gyoo mu, dagaa ki maa kyεεge waa kumu nu ki mee gyoo. Nu kayu-wule mu nu kii wu mu, dagaa ki maa kyεεge waa kumu nu ki mee wu. ⁵⁴ Imu su nu i kan ba fεε, kayu-wule mu nu ku gyoo mu, kyεεge waa kumu nu ki mee gyoo, nu kayu-wule mu nu kii wu mu, kyεεge waa kumu nu ki mee wu mu, tɔtɔ nu Asunkyan yilasa mu ii biti i ba kesintin tɔ. Imu i gye ye, “Ba kɔ gyii lewu su muuri mu.”

⁵⁵ “Lewu, fu ɔlon mu nu fu su fii gyii asa su mu bu fine?”

Lewu, fu ɔgyuu nu fu su fii yii asa mu bu fine?”

⁵⁶ ɔgyuu mu nu lewu su ee yii mu i gye alibi, nu alibi mɔɔ nye umu ɔlon lu nbara tɔ.

⁵⁷ Amaa afwaala i gye lbwaare lee, fεε maa bɔla anε-Nyiripe Yesu Krisito su nu ɔ yege nu an kɔ lu lewu ɔlon tɔ.

⁵⁸ Imu su mε-daa ana ye mi-supu, fan yila tɔ kenken, ke fan man yege kutɔ ku ki gyinyen fanε. Fan payi ansi waa ɔnyiripe kusun mu sana kumaa. Lu fεε fen nyi fεε kusun mu nu fen sun ɔnyiripe tɔ mu, i mee ye i waa kuyan.

16

Afulee kutuu naa sa Krisito abi

¹ Nbuunbu lu afulee mu nu fen tuu fan naa sa Krisito abi mu nu ba bu Gyerusalem mu, fan waa fεε kanan mu nu n tɔwe Krisito kubu-kubu mu nu i bu Galati ɔsuwule su mu. ² Imu i gye

ye, Gyiwu abi kake gyankpaasa* kumaa mu, fane okumaa numu o lee mu afulee mu nu o nye mu to iku yila, fan man gyoo naa fuu kake mu nu n biti n ba poyi ke fan lan lee. ³ Nu n ba mu, ke fan taa tוות mu sa asa mu nu fan lee mu, ke n kyuroo owole mu nu i kaapu asa mu nu ba gye, ke n sun bamu, ke ba taa fane tוות mu kpee Gyerusalem kade to. ⁴ Amaa nu i kan ba fee ngbaa me n kpee mu, ke ba buu me ke a kpee.

*Atɔ mu nu Pɔɔli
ii biti o waa*

⁵ N kan lu Masedoniya osuwole su mu, ke n ba fane ase. Lu fee n waa nfeere fee n biti n bola toto poyi ke n ba fane ase. ⁶ Akuto n biti n kyina fane ase gberere, abee gbangban ii biti o tu me fane ase, ke fen taale sun me okpa kpee katun kumaa mu nu n biti n kpee. ⁷ Inumu bire, n mee biti fee n dan wu fane ke n nmayi su kyun. Nu Onyiripe lbwaare kan kyula mu, n biti fee n gyii nke gberere ku fane ase. ⁸ Amaa n san n biti n baa n bu Efeso kade nfu, naa fuu Pentekosi keso kono ngyanje mu sana. ⁹ Lu fee lbwaare bugi okpa lala ku sa me, ke n nye waa kusun mu, amaa bamu nu bee kisi me mu ba ky o nfu.

¹⁰ Nu Timoti kan ba fane ase mu, fan kɩtaa mu danbirasa ke mu ansi i gyii. Lu fee ee sun Onyiripe Yesu kusun mu nin, fee kanan mu nu ngbaa me n sun fale. ¹¹ Imu su fane to oku o man kan nmanyen mu, amaa fan sun mu okpa kayi yuuli to, ke o bwii ba tu me nfu. N ku mu ye ane birisa ana Krisito abupu mu okpa.

---

* **16:2** 16:2 Gyiwu abi kake gyankpaasa i gye Kwasida.

¹² Nbuunbu lu ane birisa Apolosi su mu, n payi ansi waa mu aniya to fee, o tii ane birisa ana Krisito abupu mu su, ke ba ba boo fane su. O man pu yile kyula ye ee biti o ba nbunbu, amaa nu o kan nye okpa mu, ee biti o ba.

¹³ Fan baa fan da su, ke fan yile fane kikoolo-gyii mu to kenken, ke fan yile kinyin to, ke fan nye olon. ¹⁴ Fan taa kebiti sun fane kusun kumaa numu.

¹⁵ Fen nyi fee Sitefana maa mu kikaara su abi, i gye asa mu nu ba gyankpaa koolo Krisito gyii Akiya osuwole su, nu ba taa bamu n-yu sa bee kye abupu mu to. ¹⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, n kole fane nin fee fan biya fane n-yu kase sa kanin asa manja, ye osa kumaa mu nu ee waa kanin kusun manja mu. ¹⁷ Saŋa mu nu Sitefana maa Fotunatu ye Akayiku ba ba me ase mu, mi ansi i gyii. Lu fee fan maa man bu mi ase mu, bamu i gye bamu nu ba be yii fane ayaa to waa umu nu fan daa ye fan waa mu. ¹⁸ Ba yege nu me kokolo ki yuuli me, fee kanan mu nu ba waa sa fane gbaa fane mu. Fale asa i dagaa fan maa lee bamu kitu.

Laalaalwe fwaala

¹⁹ Krisito kubu-kubu mu nu i bu Asiya osuwole su mu kpini bee fwaala fane. Akwila maa Prisila ye Krisito kubu mu nu bee gyanje bamu kikaara su mu, bee fwaala fane gaa lu Onyirpe kitu to su. ²⁰ Ane birisa ana akoolo-gyipu mu nu ba bu nfu mu kpini, bee fwaala fane. Fan taa kibiri abaa to fwaala abaa lu fane nkolo to.

²¹ Με Ρωολι gbaa-gbaa ι taa με κιbaa kyυρωω afwaala ιυμυ n sa fane.

²² Οκυμαα μυ νυ ο mee biti ανε-Nyιριε Yesu Krisito μυ, Ιbwaare ο τωε μυ κωνο. "Maranata" κιμυ kase ι gye ye, "Ανε-Nyιριε, ba!"

²³ Ανε-Nyιριε Yesu Krisito ο bwaala fane.

²⁴ Λι Yesu Krisito κιτιι το συ μυ, μι kebiti κι baa κι by fane kpini ase. Amen!

**ɪbwaare Katowe Kyula Popwe
Nawuri: ɪbwaare Katowe Kyula Popwe New
Testament**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nawuri)

Contributor: Ghana Institute of Linguistics, Literacy and Bible Transla-
tion

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

213815b7-495e-5855-bcae-f5f647c6161e